

USVA

ZINE 4/2005

<i>Pääkirjoitus</i>	3
<i>Tiina Raevaara: Matildan kuolema</i>	5
<i>Tarja Sipiläinen: Täydellistä elämää</i>	11
<i>Saara Henriksson: Sininen elementti</i>	17
<i>Aleksi Kuutio: Kylän vakain käsi</i>	22
<i>Heikki Nevala: Orson Shaneyn kasvot</i>	29
<i>Uutisia</i>	36

Yhteystiedot / Vastaava toimittaja:

Anne Leinonen
anne.leinonen@pp7.inet.fi / usvazine@gmail.com
Kiisterintie 146, 50670 Otava

Usva julkaisee spekulatiivista fiktiota, artikkeleita sekä grafiikkaa. Ota yhteyttä, niin saat tarkemmat tiedot, missä formaatissa aineistot kannattaa toimittaa.

Kansikuva: Anne Leinonen
Graafinen ulkoasu: Eija Laitinen
Taitto: Anne Leinonen
Kuvitus ja grafiikka: Corelin kuva-arkisto, Morguefile.com

Valokuvat: Markus Björkstén, Aleksi Kuutio, Heikki Nevala, Markku Soikkeli, Piipa Virkki
Kirjoittajat: Saara Henriksson, Aleksi Kuutio, Heikki Nevala, Tiina Raevaara, Tarja Sipiläinen

Hallintoneuvosto:

Petri Salin, Petri Laine, Helena Numminen, Raija Komppa-Rannaste, Datapeltojen pehtoori, Anne Huotarinen, Eija Laitinen, Markku Lappalainen, Ulla Huopaniemi-Sirén, Liisa Rantalaiho

Tekstien ja kuvien copyright on tekijöillä.
Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa osoitteessa
www.usvazine.net.

ISSN 1795-6242

Usva 4/2005 julkaisupäivä: 8.12.2006

1/2006 ilmestyy huhtikuussa.

Sisällys

Vuoden viimeinen Usva esittelee viisi kotimaisen kirjoittajan nousevaa nimeä. Osa kirjoittajista on vilahtanut kirjoituskilpailujen palkintolistoilla tai semifinalistien joukossa, osa taas on vasta aloittanut novellistina. Novellien saatesanat valottavat tarinoiden taustoja ja kirjoittajien tavoitteita.

Tiina Raevaaran novelleissa todellisuus ja toiseus kieoutuvat toisiinsa hienovaraisin vihjein, mutta samaan aikaan kerronta on väkevän suorasuikaista. Luonto on tapahtumien kokijaa usein lähellä. *Matildan kuoleman* polttopisteessä on päähenkilön etsimä hirviö ja kostaminen. Mistä tietää, että talossa asuu hirviö? Kuinka sen saa kiinni, ja mitä se kertoo etsijästään?

Miksi painonpudottamisen tarvitsisi olla tuskaa tai katastrofinhuuruista pakertamista? Laihduttamisesta on kirjoitettu ennenkin, mutta ei näin riemuisasti. **Tarja Sipiläisen** *Täydellistä elämää* kertoo yhden laihdutusrupeaman seurauksista humoristisesti.

Saara Henriksson on vapaa toimittaja ja kirjoittaja, joka on menestynyt mm valtakunnallisessa Gummeruksen kirjoituskilpailussa sekä Nova-kirjoituskilpailussa. Henriksson kirjoittaa lyhyitä, kielettään ja tunnelmaltaan vahvoja

novelleja. *Sininen elementti* on ekologista scifiä ja se kysyy perimmäisiä kysymyksiä lisääntymisestä, eläinten oikeuksista ja vierauden tunteesta.

Kosto ja sovitus on teemoina **Aleksi Kuution** novellissa. Kuutio on luonut omintakeisen fantasiamaailman, johon hän on sijoittanut useita novelleja. *Kylän vakain käsi* kertoo metsästäjästä, joka on saanut synkän tehtävän: kylän lapsia tappanut herättäjä on surmattava, ennen kuin lisää tuhoa pääsee tapahtumaan.

Heikki Nevalan tuotanto on monipuolista ja hänen kynästään syntyy niin tulevaisuudenkuvia, arabikulttuurin sijoittuvia fantasiatarinoita kuin kauhukertomuksiakin. Nevala on kiinnittänyt tuomariston huomion jo useampana vuonna Novan kirjoituskilpailussa, ja vuonna 2005 hän yltikin kunniamaininnalle nyt julkaistavalla kauhunovellilla *Orson Shaneyn kasvot*. Tarina sijoittuu amerikkalaiseen pikkukaupunkiin, jonka kauniit rakennukset ja maisemat peittävät alleen sanoin kuvaamattomia kauheuksia. Kertojaminän lapsuus on merkittäväällä tavalla muuttunut novellissa kuvattavien tapahtumien johdosta.

PÄÄKIRJOITUS

Suomi on harrastajakirjoittajien ja kirjoituskilpailujen luvattu maa: joidenkin arvioiden mukaan harrastajakirjoittajia on 500 000 ja kirjoituskilpailukutsuja näkee vuosittain kymmeniä. Valtakunnallisiin valtavirtanovelleille tarkoitettuihin kilpailuihin, kuten Martti Joenpolven novellikilpailuun (entinen Gummeruksen kilpailu) ja Maaseudun sivistysliiton teemallisiin kirjoituskilpailuihin osallistuu tuhatkunta tekstiä.

Kirjoituskilpailut ovat luonnollinen osa kunnianhimoisesti harrastukseensa suhtautuvien kirjoittajien arkea. Kilpailut kannustavat kirjoittamaan ja asettavat välitavoitteita kivikoiselle ja joskus hyvinkin turhauttavalle tielle. Joidenkin mielestä kilpailut ovat myös kirous, sillä niiden muoto ja tavoitteet voivat muokata kirjoituskenttää. Puhutaan siitä, pitäisikö kirjoittajan kirjoittaa enemmän itseään kuin kilpailuja varten, vaikuttavatko tuomareiden henkilökohtaiset mieltymykset liikaakin tuloksiin sekä millainen vaikutus kilpailuilla on koko novellistiikan kehitykselle. Tai ylipäänsä siitä, millä kriteerein kaunokirjallisia tekstejä voi laittaa järjestykseen ja yhden nostaa toisten edelle.

Spekulatiivisen fiktion kentällä kirjoituskilpailujen merkitys on valtavirtaa suurempi, koska vuotuisia kirjoituskilpailuja on vain kaksi: Portti-lehden nyt 20 vuotta täyttänyt Portin kirjoituskilpailu ja Turun Science Fiction Seuran sekä Suomen Tieteiskirjoittajien aloitteleville kirjoittajille suunnattu Nova, joka järjestetään seitsemättä kertaa. Molemmissa kilpailuissa menestyneitä novelleja julkaistaan järjestävien tahojen lehdissä, eli sijoittuminen tarkoittaa samalla myös arvokasta julkaisumahdollisuutta.

Tuomarin työ ei ole koskaan yksiselitteistä lukemista ja tekstien jonoon laittamista, sillä novelleille löytyy yhtä monta mittatikkua kuin on tuomareitakin. Teemallisissa kilpailuissa on sisällön, teknisen taitavuuden ja omaperäisyyden rinnalle otettava myös teeman oivaltaminen. Tieteis- ja fantasiateksteissä spekulatiivisen elementin mukanaoloa voidaan pitää yhtenä teemana. Vaikka teksti olisi muutoin kuinka ansiokas tahansa, on sen perusidean pohjauttava spekulatioon.

Joskus spekulatiivisen fiktion eli spefin määrää ja laatua on hankala mitata. Tulkintakysymyksiä tulee aina. Onko esimerkiksi historiaan sijoitettu novelli spefiä, jos se ei ole vaihtoehtoishistoriaa, siinä ei ole taikuutta, mutta miljöö on hivenen fantastinen? Onko kauhunovelli spefiä, jos sen yliluonnollisuus on tulkinnanvarainen? Mitä jos teksti on vahvasti kiinni arkirealismissa, ja kirjoittaja vain vihjaa rivien välissä? Silloinhan spefi on täysin lukijan pään sisällä ja tuomariston laajakatseisuus vaikuttaa siihen, nouseeko teksti palkintolistoilta.

Tekstien yksioikoinen luokittelu tekee teksteille vääryyttä, sillä kirjoittaja harvoin hakee tekstilleen lokeroa, vaan kirjoittaa vain hyväksi kokemaansa ideaa tarinaksi (poikkeuksena tilaustyöt, joissa pyydetään juuri tietynlaista tekstiä). Kirjoituskilpailun tuomaroinnissa on kyse objektiivisen ja subjektiivisen kohtaaminen. On olemassa tietyt kaunokirjalliset kriteerit, joita tekstistä etsitään: tarinan rakentamisen estetiikka, vihjeiden käyttämisen taito, suomen kielen rikas taitaminen ja kaunokirjallinen taidokkuus, joiden kaikkien pohjalta pystyy tekemään analyysin kokonaisuuden toimituksesta. Sen jälkeen korostuvat tekstin tuoreus, se miten tarina kolahtaa juuri minuun, mitä uutta ja merkillistä teksti tarjoaa mielestäni yleensä spekulatiivisen fiktion kentälle ja lopulta minulle henkilökohtaisesti.

Aivan kärkeen nousee sellaisenaan julkaisukelpoisia novelleja, mutta kärkisijoille voi päätyä myös tekstejä, joissa on korjattavaa: paikoitellen esiintyvää kaunokirjallisen ilmaisun löysyyttä, pieniä rakenteellisia kömmähdyksiä tai kirjoitusvirheitä. Kisatilanteessa puutteet olisi osattava suhteuttaa tekstin avuihin. Menestyneitä tekstejä pitäisi olla mahdollista editoida ennen julkaisua. Lehdillä on tässä suuri vastuu.

Palkintolistalla on siis erinomaisia novelleja, mutta samaan aikaan toiset yhtä ansioituneet tekstit eivät menestykään kirjoituskilpailussa. Novelli on ehkä liian ”tavanomainen” spekulatiivisen fiktion saloihin perehtyneet tuomariston makuun, teknisesti ja tarinallisesti hyvin kerrottu, mutta siitä puuttuu se viimeinen jokin, joka saa tekstin hehkumaan juuri kyseisen tuomariston kohdalla. Vuosittain ilmassa olevat trendit vaikuttavat myös novellin suosioon, ilmassa on teemoja, jotka kertautuvat usean kirjoittajan teksteissä. On luonnollista, että samasta teemasta ei nosteta lukuisia novelleja esille, vaan kärkeen kiilaakin jotakin toista aihepiiriä käsitteleviä novelleja. Kirjoituskilpailukierron ulkopuolelle jää siis paljon erinomaisista aineksista rakennettuja tarinoita, jotka vain odottavat julkaisukanavaansa.

Vuoden parhaimman tieteis- tai fantasianovellin Atoroxin myöntäminen on siinä mielessä selkeä kilpailu, että se on yleisöäänestys ja äänestäjä saa reilusti tukeutua omiin mieltymyksiinsä. Novellit ovat jo monta seulaa läpäisseet ja yleensä ne ovat oivallisia. Keskinäisen järjestyksen tekeminen on vaikeaa, jopa hetken mielihoiteista johtuvaa. Huolestuttavaa vain on se, että äänestäjien määrä on pieni suhteessa potentiaaliin: esim. vuoden 2005 seurakutsujen perusteella äänestäjiä olisi voinut olla 85, mutta yhteenlaskettujen pisteiden perusteella äänestäjiä oli vain noin kolmekymmentä. Tilanne on huolestuttava, koska äänestäjien vähentyessä tunnustus muuttuu yleisöäänestyksestä asiantuntijaraadin päättämäksi

palkinnoksi. Atorox on hyvä vaikutuskanava ja viesti kirjoittajille, ja sen arvostus perustuu juuri siihen, että lukijat sanovat mielipiteensä.

Kotimainen spekulatiivinen fiktio on toistaiseksi ollut altavastaajan asemassa muualla kuin alan harrastajien omilla lehdissä. Toisaalta juuri harrastajien oma aktiivisuus ylläpitää monipuolista kirjoittajakulttuuria: valtavirtakirjallisuudella ei ole näin runsasta ja monipuolista novelliikkaa julkaisevalla lehdistöllä eikä esim. vuoden parhaimman novellin valintaa. Kuitenkin kustantamoiden kautta ilmestyy kovin vähän kotimaista spekulatiivista kirjallisuutta – asia, josta harrastajat toistuvasti keskustelevat ja syyttävät kustantamoita syrjinnästä, joskus aiheesta, joskus aiheetta.

Spekulatiivinen fiktio houkuttelee usein taustoittamaan novelleja perusteellisesti, sillä jos kuvatut tapahtumat ja todellisuudet ovat outoja ja erikoisia, on lukija usein johdettava sisälle erikoiseen todellisuuteen. Alan lehdissä on usein teksteille sivurajoitukset, mutta rahapalkintoja jakavat kirjoituskilpailut sallivat pitkienkin tekstien tekemisen. Ja usein perusteellisesti taustoitettu ja huolella kirjoitettu novelli menestyy paremmin kuin tiivis, muutaman liuskan mittainen lyhytproosa.

On tavallaan muodostunut oravanpyörä: spekulatiivista fiktiota kirjoitetaan pitkiä tarinamuotoisiksi novelleiksi, vaikka kustantamoita kiinnostaisivat romaanit ja valtavirran kirjoituskilpailuja ja lehtiä tiivis lyhytproosa ja jopa runous. Mutta koska julkaisukanavia on alan lehdissä usein juuri taidokkaille tarinamuotoisille novelleille, ja rahapalkintoja saa oman alan kirjoituskilpailuista, on kiusaus kirjoittaa novelleja, jotka täyttävät kirjoittajien arviot ”tarinasta, joka voisi menestyä.”

Makumieltymykset ovat valtakirjallisuuden puolellakin muuttumassa spekulatiiviselle fiktiolle suopeaksi, joten aika olisi otollinen kotimaisen spefin näyttävälle esiinmarssille. Siksi tarvitaan keskustelua kotimaisen spekulatiivisen fiktion tilasta, kehittämisestä ja tulevaisuudesta – ja kykyä nähdä spekulatiivinen fiktio avarana ja laajentuvana, eikä poissulkevana ja sisäänpäinkääntyneenä genrenä. Tarpeet luovat kysyntää ja kysyntä tuotantoa. Penään lukijoilta ja kentän vaikuttajilta tekoja: teemateksteille tarkoitettuja kirjoituskilpailuja, joissa on riittävän tiivis sivumäärärajoite, kokeellisille teksteille suunnattuja lehtien teemanumeroita, erilaisia tempauksia ja kirjoittajien itsensä määrittelemiä dogmeja.

Lisäksi on tärkeää tarjota julkaisumahdollisuuksia uusille tai vähemmän esillä olleille kirjoittajille, niille, jotka ovat vasta tulleet arvostamamme lajityypin tekijöiksi tai ehkä vielä etsivät ominta ääntään ja kokeilevat siipiään. Kotimaisen genrekirjallisuuden kehitys tarvitsee arvokeskustelua ja tervehenkistä kilpailua, sekä uusien tekijöiden mukanaan tuomia näkökulmia.

Ehkä joskus kotimaiset lehdet voivat tarjota novelleista julkaisupalkkioita, ja kustantamoiden kautta ilmestyy vuosittain lukuisia spekulatiivisia kirjoja.

Anne Leinonen

Tiina Raevara

MATILDAN KUOLEMA

Olisin voinut suuttua Matildalle jälkepäin, sillä hänen olisi pitänyt arvata, että jotain hirveää oli tulossa. Vihjeistä ei

ollut pulaa: aamulla hiustenkuivaaja oli pudonnut puolillaan olleeseen kylpyammeeseen, lehdessä oli ollut lähes samannimisen naisen kuolinilmoitus, kirjasto oli lähettänyt muistutuksen erääntyneistä lainoista.

Pakkohan Matildan oli aavistaa jotain, kun hän avasi kirjaston kuoren ja näki lomakkeen, jossa oli teksti: ”Lainanne *Erään naisen elämä* on erääntynyt. Palauttakaa viipymättä.” Mutta hän vain laittoi paperin takaisin kuoreen, kuoren pöydälle ja vielä pinon mainoksia kuoren päälle.

Voi Matilda, kun olisit ehtinyt ymmärtää.

Minä löydän kirjaston kirjeen tasan viikkoa myöhemmin, juuri sieltä, minne Matilda sen jätti.

Sillä hetkellä tajuan, että hän on kuollut. En ole ehtinyt kaiken hälinän keskellä hetkeäkään istua paikallani, olen vain kiirehtinyt paikasta toiseen, soitellut sukulaisille ja virastoihin ja vaikka mihin, etsinyt talonmiestä ja hoitajaa koiralle.

Mutta nyt, kun olen sattumalta istahtanut ja vetänyt valkoisen paperin ulos kertaalleen avatusta kirjekuoresta, alan itkeä heti, kun olen lukenut tekstin. Ja itken ja itken vain, itken Matilda, sitä kun minulle ei enää ole häntä, sitä kun hänen koiransa on nyt tylsässä betonilattiallisessa koirahoitolassa, sitä kun Matilda on poissa eivätkä hänen huonekasvinsa ole siitä millänsäkään, sitä kun kirjasto on pyytänyt häntä palauttamaan jonkin elämän.

Ehdottomasti itken sitä, ettei Matilda lähtenyt pois, pakoon, tietysti hän olisi voinut tehdä niin kauan sitten, mutta viimeistään silloin aamulla, kun uponnut hiustenkuivaaja käräytti sulakkeet. Minä olisin lähtenyt juoksemaan, katso-matta kertaakaan taakseni. Niin minun olisi pitänyt käskää Matildaakin tekemään, kun hän soitti ja kertoi tapahtuneesta

ja kuulosti pelästyneeltä.

Mutta hän vain säikähti ja se meni valitettavan nopeasti ohi.

Tiivistelmä oikeuslääketieteellisestä raportista:

Tutkittavana on nuori vaaleaihoinen nainen, pituus 165 senttiä, paino 57 kiloa, ikä noin 25 ja 30 välillä. Ulkoisesti ei havaittavissa merkkejä pitkäaikaisista sairauksista. Rintakehässä, juuri rintalastan yläpuolella ruumiin keskiviivalla selvästi erottuva pistohaava, syvyys 15 senttiä, kulkusuunta rintalastan yläpäästä alaviistoon. Iho muuten kauttaaltaan siisti, ei ruhjeita eikä haavoja. (Matilda käytti omaisuuksia kosteusvoiteisiin, äiti aina moitti häntä siitä.) Molempien kämmien alaosassa hieman verta, käsissä ei kuitenkaan haavoja ja kynnet ovat ehjät. Myös pään alue siisti, ei havaittavissa ruhjeita eikä muita poikkeavuuksia. Silmien, nenän ja suun limakalvo ehjää, ei muutoksia.

Sukupuolielinten ja peräsuolen limakalvo ehjää, ei merkkejä äskettäisestä sukupuoliyhteydestä. Emättimen aukon takaosassa jälki vanhasta, hyvin parantuneesta repeämästä. (Mietin, onkohan Matilda tullut kertoneeksi minulle edellisestä kerrastaan, jos on, siitä on ainakin vuosi. Me kerroimme aina kaiken toisillemme, miehetkin.)

Sisätutkimus: aivojen pintaosissa lieviä, mahdollisesti happikadosta johtuvia verenpurkaumia. Aivot muuten siistit, kallion luut ehjät. Kurkunpää siisti, nielussa pieni määrä verta. Ruokatorven alaosassa pistohaava. Henkitorvessa osittainen poikittainen repeämä, jonka laidat siistit. Repeämä osuu rintakehän pistohaavan kohdalle. Vasemman keuhkon yläosassa ruhje ja pieni pistohaava, keuhkoon kerääntynyt noin 200 millia verta. Oikea keuhko siisti. Sydämen vasemman kammion yläosassa repeämä, sydämeen kertynyt noin 100 millia verta. Sisäelimet muuten siistit ja normaalit.

Vatsalaukun sisältö täysin sulanut, ruokailusta kuolinhetkeen kulunut ainakin 12 tuntia. Vatsalaukussa havaittavissa pieni määrä verta.

Arvioitu kuolinsyy: henkitorven repeämästä johtunut tukehtuminen sekä sydämen vasemman kammion repeämästä ja sydämeen kertyneestä verestä aiheutunut sydämen toiminnan lakkaaminen. Primääristä kuolinsyytä mahdoton määrittää.

Minun silmissäni se pisto näytti petolinnun tekemältä, val-tavan kynnen iskulta, jonka tarkoituksena oli repiä sydän Matildan rinnasta.

Olin pitkään hänen seurassaan ruumishuoneella, pidin häntä kädestä, puhuin hänelle, vaikka ei hän ollutkaan enää minun sisareni. Hämmästyin, kuinka vahva oli se tunne, että oikea Matilda oli jossain muualla, pöydällä oli vain kotelo, joka oli ollut hänellä lainassa.

Ne väittävät, että Matilda tappoi itsensä. Otti muka keit-tiöstä veitsen, sellaisen ohuen ja hieman käyrän, josta ei tiedä minkä pilkkomiseen se on tarkoitettu, ja työnsi sen rintake-hänsä läpi sydämeen asti.

Se veitsi oli siis tarkoitettu Matildalle, hänen sydäntään varten. Niin ne sanovat.

En tiedä, mikä sai minut ensimmäiseksi ajattelemaan hirviötä. Olen löytänyt siitä merkkejä, ensin ihan pieniä ja satunnaisia ja vähitellen yhä selvempiä. Sellaisia, ettei asiasta voi olla epäilystäkään. Mutta en muista, mikä oli se ensimmäinen sykäys.

Minun pitäisi ehkä mainita löydöistäni jollekin muulle, kuulla toistenkin mielipiteitä asiasta ja ennen kaikkea siitä, mitä pitäisi tehdä. Mutta kenelle sanoisin? En äidille enkä isälle, äiti ei ole koskaan ottanut mitään tosissaan ja isällä on omat alkoholinhuuruiset hirviönsä. Muita sukulaisia ei oike-astaan ole, vain äidin sisko, joka on keskittynyt tulkitsemaan kortteja niin kiihkeästi, ettei ehdi elää elämää, jota ennustaa.

En tunne Matildan ystäviä, heitä ei varmaankaan ole montaa ja suurin osa on vain kuorokavereita tai satunnaisia tuttavuuksia koirapuistosta.

Olen siis ilmeisen yksin, keskellä ongelmaa, jonka muodostavat minä ja hirviö ja Matildan kuolema. Ja se tärkein asia, joka on tietysti kosto.

Olen pitänyt listaa löydöistäni, ja käyn sitä läpi päivittäin, jotta mahdollinen kaava ei jäisi huomaamatta. Joku suunnitelma, jonka löytäessä olisin askeleen edellä.

Lista on nyt tällainen:

Matildan ilme. Jos hän olisi tappanut itsensä, hän olisi näyttänyt rauhalliselta ja päättävältä. Nyt hän näytti vain niin pelästyneeltä, etten olisi uskonut, että hänen kasvonsa pystyvät sellaiseen ilmeeseen.

Kynnenjäljet seinässä sängyn jalkopäässä. Liian isot ja etäällä toisistaan terrierin tekemiksi.

Omituinen haju sängyn alla, yhtä aikaa tunkkainen ja jotenkin makea.

Tunne, joka minulle tulee, kun kävelen vaatekaapin ohi ja vilkaisen sen raollaan olevaa ovea.

Kaatunut kastelukannu keittiössä.

Se, että talonmies ei tunnu pitävän asunnosta.

Viimeisin löytö: kostea ja likainen laikku makuuhuoneen lattialla (Matilda on ollut jo kolme viikkoa kuolleena, koira hoitolassa koko sen ajan, minä olen ainoa poliisien lisäksi, joka on käynyt asunnossa.)

Ne sanoivat suoraan, että nuorille naisille ei ole tyypillistä tappaa itseään veitsellä. Ehkä korkeintaan viiltää ranteet auki, mutta sekin on usein pelkkä hätähuuto ja halu saada apua eikä oikea aie tappaa itsensä. Nuoret naiset kuulemma kammoavat verta ja väkivaltaa ja varsinkin teräviä veitsiä ja niiden aiheuttamaa kipua.

Jos ne myöntävät noin paljon, miksi ne eivät tutki asiaa enempiä? Niille riittää, että Matilda oli lyhyistynyt kasaan rauhallisesti omalla sängyllään, makuuhuoneessa, joka oli lu- kattu sisäpuolelta ja avain oli vielä ovelta, mistään ei löytynyt jälkiä vieraista eikä kerta kaikkiaan mitään syytä epäillä, että paikalla olisi ollut joku muu.

Yhden ainoan kerran ajattelin kertoa poliiseille jäljistä ja kaikkesta, se oli Matildan hautajaisissa, kun pappi piti aika onnistuneen muistopuheen ja jopa äiti itki hetken. Silloin ajattelin, että ehkä äiti ansaitsisi tietää, miten Matilda oikeas- ti kuoli, että ehkä tyttären itsemurha on liian iso pala jopa hänelle. Tunne meni kuitenkin nopeasti ohi, en enää halun- nut puhua poliiseille asioista, en viedä taakkaa äidin harteilta enkä sotkea asiaan ketään muuta kuin itseni. Mitä hyötyä siitä olisi ollut?

Olen yrittänyt perehtyä hirviöihin niin hyvin kuin sellaiseen pystyy. Kovin hyvin ei nimittäin pysty, sillä ahtaaseen ja kai-kenkieltävään kulttuurimme hirviötietous ei kerta kaikkiaan mahdu.

Perehtymään pystyy vähän paremmin, jos kehtaa lainata kirjoja ja videoita kirjaston lastenosastoilta, istua elokuvissa meluavien teinipoikien keskellä kerta toisensa jälkeen, kysellä chatissa kummallisia kysymyksiä kummallisilta nimimerkeil-tä. Hirviöt voidaan luokitella monella tapaa. Yhtenä perustee- na voi käyttää niiden alkuperää. On avaruushirviöitä; aaveita; helvetistä tulleita; tavallisia ihmisiä, eläimiä tai jopa koneita, jotka ovat riivattuja; ihmisiä tai eläimiä, jotka ovat kokeneet muodonmuutoksen esimerkiksi jonkin kemikaalin takia sekä ihmisten omasta pahuudesta ja mielikuvituksesta siinneitä.

En tiedä, mihin luokkaan Matildan hirviö kuuluu. Ma- tilda ei ollut paha, hänellä ei ollut sellaisia hirveitä ajatuksia

tai sellaista määrää vihaa, josta hirviö olisi voinut materialisoitua. Aaveisiin en uskonut (eikä Matildakaan), enkä mi-
hinkään helvetistä eksyneisiin kulkijoihin. Riivatut vedin yli
listasta samalla kertaa. Jäljelle jäivät siis avaruushirviöt sekä
alkujaan harmittomista maanpäällisistä eliöistä transformoi-
tuneet hirviöt.

Aion tappaa sen hirviön, joka tuhosi minun siskoni.

Luen Matildan päiväkirjaa ja yritän etsiä merkkejä, joista
selviäisi, milloin hirviö on alun perin ilmestynyt. Tai oike-
astaan: yritän selvittää, tiesikö Matilda ollenkaan hirviön
olemassaolosta. Ehkä se olikin hänelle yhtä hirvittävä yllätys,
kun hänen kuolemansa oli minulle. Heitettiin noin vain
yhtäkkiä päin naamaa. Minua yllätys odotti, kun tulin sisään
Matildan asuntoon omilla avaimillani – minä olin sentään
ehtinyt olla huolestunut hänestä. Matilda ei varmaan ehtinyt
edes huolestua, hän tuli ehkä vessasta tai keittiöstä tai istui
rauhallisesti sängyllään, kun hirviö ilmestyi hänen eteensä

Yritän kuvitella tilanteen, Matildan säikähdyksen, hänen
reaktionsa – yrittikö hän lähteä pakoon, puolustautua, vai
jäähmettyikö vain kauhusta – mutta ennen kaikkea yritän
kuvitella hirviön. Niin kauheaa hirviötä ei olekaan, jota minä
en jo olisi ajatuksissani nähnyt kumartumassa rakkaan sisare-
ni ylle, suupielet hänen veressään, kynnet hänen rintakehän-
sä läpi tunkeutuneina.

Matilda ei koskaan kirjoittanut päiväkirjaan erityisen
säännöllisesti, vain satunnaisesti, joskus merkintöjen välissä
oli kulunut kuukausia. *Minnan piti tulla tänään käymään,
mutta hän soitti aamulla ja perui.* Mietin hetken, ketä hän
tarkoittaa, ennen kuin tunnistan itseni. Me emme koskaan
puhutelleet toisiamme etunimillä, sanoimme vain ”sisko”,
ja minua hämmästyttää löytää itseni etunimelläni hänen
päiväkirjastaan. Hölmöä, sanon minäkin häntä Matildaksi
ajatuksissani, puhuttelen nimeltä, vaikka en koskaan oikeasti
tehnyt niin.

Selaan päiväkirjaa eteenpäin, viimeisen kuukauden aikana
Matilda on kirjoittanut suhteellisen usein. *Minua ahdistaa,
hän on kirjoittanut, enkä tiedä mikä. Ehkä jokin, jonka olen
unohtanut. Minun täytyy kysyä Minnalta, muistaako hän.
Äidiltä en kysy, hän ei kerro kuitenkaan vaan kieltää kaiken.*

Oikeasti minä tiesin, että Matildaa ahdisti jokin, häntä oli
ahdistanut aina, siitä lähtien kun minä muistan maailmasta
yhtään mitään.

Matilda oli minua vanhempi, kaksi vuotta ja kaksi
kuukautta, mutta ihmiset luulivat häntä usein minua nuo-
remmaksi, koska hän oli aina niin pieni ja laiha ja jotenkin
särkyvä. Ajatuksesta oli tullut minullekin niin tuttu, että
oikeastaan Matilda oli todella ollut meistä se nuorempi, se,
jonka perään piti katsoa. Minä aina pidinkin hänestä huolta.
Isä ei tuntunut haluavan tietää hänestä mitään, eikä äiti jos-

tain syystä pitänyt hänestä. Äiti ei tainnut pitää kenestäkään.

En löydä päiväkirjasta mitään, mikä viittaisi selvästi hirvi-
öön. Tärkeämpää on kuitenkin se, etten löydä myöskään mi-
tään, joka vihjaisi, että Matilda olisi aikonut tappaa itsensä.

Minä näen sen unessani, hirvi-
ön, en oikeastaan näe, tunnen
sen ympärilläni ja joka puolella
itseäni. Se on valtava, se peit-

tää minut sisäänsä ja täyttää minut enkä näe maailmaa sen
takana.

Minä en tiedä mitä se tuntee, vihaako se, onko sillä nälkä,
minä en ylipäätään tiedä, mikä on se voima, joka ajaa hirvi-
öitä eteenpäin. Pelon minä aistin, märän, lämpimän, kirve-
levän pelon, se on kostuttanut minun vartalon. Pelko tulee
minusta, se tunkeutuu ulos jokaisesta huokosestani, hirviö
kiskoo sitä esiin, elää siitä, nuolee minun ihoni kuivaksi ja
antaa pelkoni ravita itseään.

En tiedä, pelkääkö enemmän hirviötä vai sitä, että olen
joutunut maailmaan, jossa hirviöt ovat mahdollisia.

Herätessäni tunnen pitkästä aikaa Matildan läsnäolon.

Jotta voi pärjätä hirviötä vas-
taan, täytyy tietää, millainen
se on. Edes jotain: onko sillä
suunnattomat torahampaat

vai kynnet vai kenties molemmat, onko sen veri happoa tai
syökseekö se tulta, liikkuuko se vain pimeällä vai onko sillä
näkökykyä laisinkaan.

Tunne vihollisesi! Niinpä viritän sille muutaman ansan.
Käyn tarkistamassa ne neljän tunnin välein, ja yritän näin
päästä selvyYTEEN siitä, mihin vuorokauden aikaan hirviö
liikkuu. Ohut kerros perunajauhoa vaatekaapin pohjalle,
eteisen tummalle lattialle kaakaojauhetta, huomaamattoman
pieni paperinpala vessan oven rakoon ja niin edelleen. Paket-
ti kyljyksiä olohuoneen pöydälle, makuuhuoneeseen taas lasi,
jossa luikertelee kolme eläinkaupasta ostettua pulskaa jauho-
pukin toukkaa. Parhaassa tapauksessa saan tallennettua sekä
hirviön jalan- että hampaanjäljet.

Miksi en asenna asuntoon kameraa, sellaista, joka lähet-
täisi suoraan kuvaa minun tietokoneeseeni? En tiedä, en
uskalla enkä halua. Jos näkisin sen kameran kautta, jostain
kaukaa, turvasta, en ehkä uskaltaisi tehdä sitä mikä on pakko
tehdä.

Minun pitää kohdata hirviö silmästä silmään heti ensim-
mäisellä kerralla, aivan kuten Matildakin kohtasi.

Tai: hirviön pitää kohdata minut.

Olen nyt nähnyt hirviön jalanjäljet jauhokerrokseen painuneina ja huomannut, että se liikkuu mieluiten aamuyöllä ja syö sekä kyljyksiä että hyönteisentoukkia. Se liikkuu sekä pimeässä että huoneissa, joissa on valo päällä.

Painaumat löysin juuri vaatekaapin edestä, kaapin sisällä oli aivan liikaa jälkiä, jotta niistä olisi saanut mitään selvää. Otus liikkuu neljällä jalalla, sen jaloissa on kolme eteenpäin suuntautuvaa varvasta sekä yksi hieman takaviistoon kääntynyt. Olen arvannut oikein, että sillä on hirvittävät kynnet: kynsien kärjistä jääneet pistot erottuvat vasta kymmenen sentin päässä siitä, mihin varpaat päättyvät. Jalan pituus ilman kynsiä on noin kaksikymmentä senttiä. Välillä se nousee ilmeisesti takajaloilleen, yritän kuvitella sen nuuhkimassa vierasta tuoksua tai kuuntelemassa rappukäytävästä kantautuvia askelia.

Olion haju tuntuu nyt joka puolella Matildan asuntoa. Yritän tuulettaa, avaan ikkunat ja välillä ovenkin rappukäytävään. En halua kuitenkaan, että naapurit huomaavat hajun, vielä olisi liian aikaista.

Pelottaako minua nyt? En ajattele sitä, ajattelen vain Matilda, sisartani, hänen kuolemaansa ja kosta.

Minun sisareni ei kuole ilman, että syyllinen joutuisi kärsimään. Minä särjen hirviön sydämen, aivan kuten se teki Matildalle.

Päivän ohjelma: tarvikkeiden hankintaa. Rautakauppa osoittautuu jokaisen hirviöntappajan aarreaikaksi. Vaeltelen käytävillä ainakin kolmen tunnin ajan, katselen erikokoisia pihtejä ja pistosahoja ja sirkkeleitä, teriä, joilla voisi puhkoa silmiä ja raastaa irti kokonaisia raajoja, leikkureita, joilla voisi viiltää poikki suonia ja jänteitä. Katselen niitä jotenkin huumaantuneena, järkyttyneenä siitä, että tuollaisia tavaroita myydään ihan oikeasti, kenelle tahansa. Tappovälineitä, kidutustavaroita.

Myyjä kulkee ohi juuri kun olen nostanut kirveen pääni päälle, sellaisen pieniteräisen mutta pitkävartisen. ”Kevyt liikuttaa”, ajattelen, ”ulottuva, ei kuitenkaan liian pitkä”. Kirveeseen kiinnitettyssä vihkosessa näkyy vain halkoja hakkaava ruutupaitainen mies, ei linnunjalkaisia hirviöitä, ei yksinäisiä naisia, joiden täytyy kostaa sisarensa kuolema. Myyjä vilkaisee minua nopeasti, mutta kääntyy käytävän päässä katsomaan uudestaan, pidempään.

Kirveiden lisäksi keskityn kokeilemaan vesureita ja puukkoja. Parhaan otteen saa siitä halvimmasta punakahvaisesta, ostan niitä kolme, koska pelkään hikoilevien käsieni pudottavan aseet otteestaan. Yritän kuvitella hirviön eteeni, mutta kaikki mielikuvat, joita minulla on siitä ollut, ovat äkkiä hävinneet.

Nyt kun tiedän, että se on, en voi enää nähdä sitä edessäni.

Minä en näe sinua enää mielessäni, rakas sisareni, eikä minulla ole aavistustakaan, missä olet.

Minä olen nyt asunnossasi, on yö, odotan, että hirviö tulisi esiin. Tunnen sen läsnäolon, ensin en tuntenut, mutta kun kello oli reippaasti yli puolenyön, vähitellen se alkoi olla paikalla.

Se tietää, että minä olen täällä, se seuraa minua katseellaan. Kun menen kylpyhuoneeseen, se tulee eteiseen odottamaan, jos menen keittiöön, se piiloutuu kulman taakse olohuoneeseen. Se yrittää selvittää, kuka minä olen, mutta luulen kyllä, että se tietää, miksi olen täällä. Minä kuulen rapinan, joka tulee sen kynsistä, kun ne osuvat lattiaan. Kuulen sen hengityksen, se hengittää minua nopeammin, mutta pidättää sitä, jos nousen nopeasti seisomaan ja näytän siltä kuin kuuntelisin.

Haju käy jatkuvasti vahvemmaksi, työnsin kokeeksi pääni ulos ikkunasta ja kun vedin sen takaisin, löyhkä tuntui tukkivan keuhkoni. Hajuun tottuu, jos ei välillä pääse puhtaaseen ilmaan.

Totuitko sinä hajuun, oliko se täällä kanssasi öisin viikkoja, ehkä kuukausia, laimeni sitten aina aamuksi, etkä sinä ikinä tullut huomanneeksi sitä? Toitko sinä kenties joskus jonkun yöksi, jonkun, joka sävähti lemua herätessään aamuyöstä postinkantajan kolisteluun, lähtikö hän nopeasti luvaten soittaa eikä hänestä kuulunutkaan enää koskaan?

Etkö sinä kuullut tuota rapinaa, joka seurasi sinua aamuöisin? Etkö nähnyt varjoa, joka liukuu silmänräpäyksessä seinän taakse, jos ovesta kurkistaa yllättäen tai kääntyy kävellessään vilkaisemaan taakseen?

Näitkö sinä sen joskus peilistä, kun pesit käsiäsi kylpyhuoneessa tai seisoit eteisessä odottamassa sanomalehteä? Minä en ole vielä nähnyt, en tiedä, onko se liian ovela sellaiseen vai välttelenkö minä vain peilejä, koska en ole varma, haluanko vieläkö nähdä sitä.

Mutta kohta on aika, sisko, kohta minä näen sinun hirviösi.

Istun, odotan, katson kuinka
aika kuluu, kun kello on neljä,
kuulen takaani kahahduksen,
tiedän, että hirviö on tullut

esiin vaatehuoneesta. Minä käännyin, se seisoo edessäni, hirviö, se on minun mittaiseni ja sen hengitys osuu täsmälleen kasvoilleni enkä minä pääse enää pois.

Se on hirvittävä, siitä alkaa pimeys ja päättyy siihen, sen silmistä heijastuu tuli ja viha ja voima, sen vihertävän nahan alla odottaa lihaksiin ja jänteisiin sidottu raivo. Se pitää minusta kiinni, tunnen sen kynnet hartioillani, tiedän, että ainakin yksi on jo lävistänyt ihoni ja veri valuu norona solisluun kuopan kautta rinnalleni.

Jumalani, se on kaunis! Se on niin täynnä kaikkea mitä minussa ei ikinä tule olemaan, se on yhtäaikaa silkkaa ihmisen tunnetta ja eläimen voimaa. Minä katson sitä takaisin, sil-

miin, uppoan niihin enkä enää tunne itseäni, odotan, milloin se tekee viimeisen liikkeen, sen ratkaisevan, avaa kitansa ja näyttää minulle hampaansa tai työntää kyntensä entistä syvemmälle lihaani.

Mutta sitten minä havahdun, palaan hieman takaisin pimeydestä, katson uudestaan sen silmiä, uudella tapaa, liekkejä, jotka loimuavat mustan keskellä, vihaa, joka kumpuaa sisältäsi

sillä nyt minä näen sinut, näen sinut, Matilda, sinun silmäsi hirviössä ja osan kasvoistasi, sinä olet kauniimpi ja voimakkaampi kuin koskaan, sinä ja hirviö, yhdessä te olette vahvoja niin kuin et koskaan yksin ollut.

Enkä minä voi muuta kuin kävellä ulos ovesta ja jättää sen perässäni auki. ¶

© Tiina Raevaara 2005

Kuva © Markus Björkstén, 2005.

Tiina Raevaara

Tiina Raevaara on tutkija, joka työskentelee Helsingin yliopistossa ja väitteli keväällä syöpägenetiikasta. Hän asuu Sipoossa metsän laidassa perheensä ja koiriensä kanssa. Häneltä ei ole aiemmin julkaistu kaunokirjallisia tekstejä, mutta hänen haaveenaan on työntää sormensa yhä syvemmälle kirjallisuuden ja kirjoittamisen maailmaan.

Saatesanat novelliin ”Matildan kuolema”

Matildan kuolema lähti liikkeelle kahdesta suunnasta: aluksi siitä piti tulla dekkarinovelli, ja myöhemmin halusin pohtia tekstissä sitä, millaisia konkreettisia toimenpiteitä hirviön läsnäolo vaatisi. Kumpikaan juonne ei säilynyt novellissa kovin vahvana vaan häipyi jonnekin taustalle. Novelli syntyi nopeasti ja tuntui itse tietävän määränpänsä. Minun tehtäväni olikin sitten vain asettaa kirjaimia peräkkäin ja ihmetellä, sillä yleensä kirjoittamiseni on vaivalloista ja hidasta.

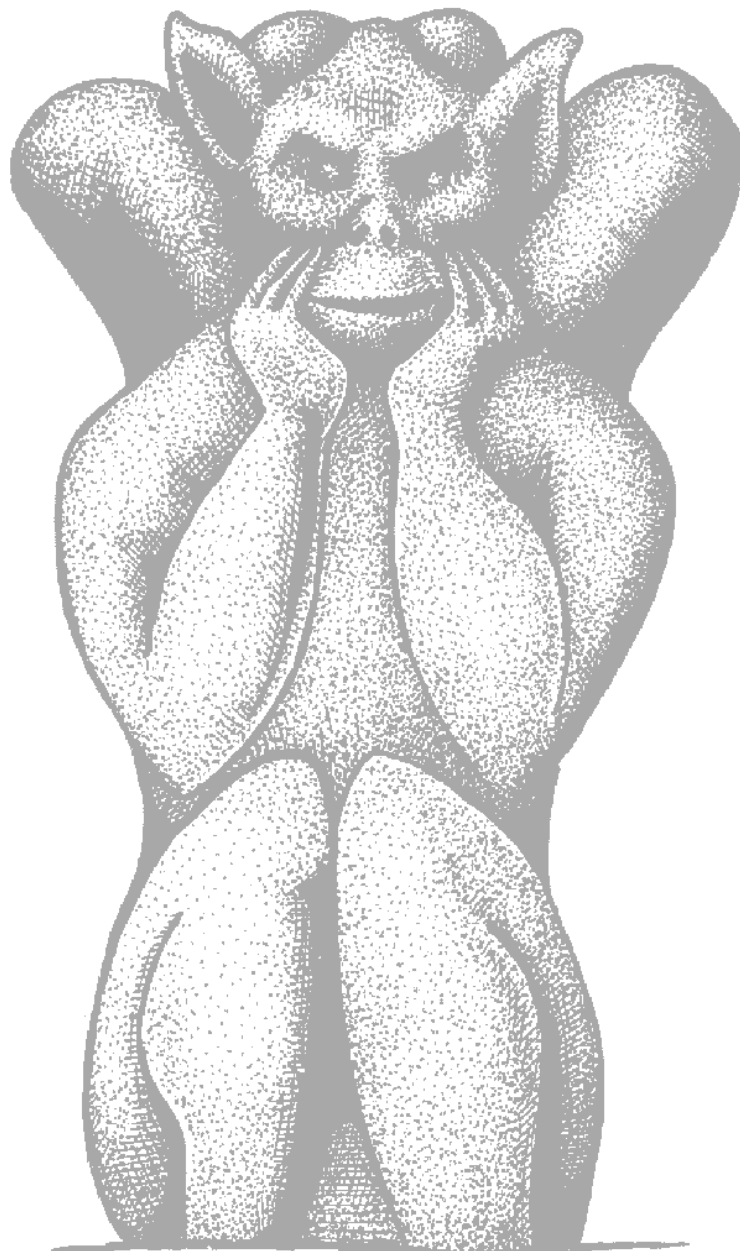
Uskon, että se, mitä ihminen on ahmimisikäisenä lukenut, tulee aina heijastumaan hänen kirjoituksissaan. Itse vietin lapsuuteni ja nuoruuteni Agatha Christien, Stephen Kingin ja scifin parissa, ja oletankin pääni sisältä löytyvän kummallisen seoksen jännitystä, kauhua, avaruusolioita, hirviöitä ja ruumiita. Puraan ehkä kirjoituksissani myös omaa sisäistä ristiriitaa: maailmankuvani on koulutukseni myötä hyvin luonnontieteellinen ja riisuttu, ja silti olen aina jollain

järjettömällä tavalla pelännyt pimeää ja hirviöitä. Pelkään vieläkin.

Yleensä myös luonto esiintyy suuressa roolissa kirjoituksissani, Matildan kuolema on tästä pieni poikkeus. Muuten novelli on aihepiiriltään minulle hyvin tyyppinen.

Toden ja epätoden rajapinta kiehtoo minua, enkä voisi kuvitella kirjoittavani fiktiota, josta puuttuu kokonaan taian – outouden, ihmeen, epärealistisuuden, luonnottomuuden – tuntu. En silti osaa kirjoittaa tavoitteellisesti nimenomaan spekulatiivistakaan fiktiota – spefielementit tulevat kirjoituksiini usein itsellenikin yllätyksenä. Kuulun niihin ihmisiin, jotka kavahtavat kirjallisuuden jakoa ahtaisiin lajityyppeihin: jokainen teksti on yksilö ja tulkoon kohdelluksi sellaisena!

© Tiina Raevaara

Tarja Sipiläinen

TÄYDELLISTÄ ELÄMÄÄ

Tuujotin kokovartalopeiliin kuin hypnotisoituna. ”Hyvät jenkkakahvat sinulla”, oli viime viikonlopuna yksi tanssittajistani suu leveässä virneessä hymistellyt humpan pyörteissä. Siinä sitä oli. Seitsemänkymmentäyhdeksän ja puoli kiloa luuta ja läskiä. Enimmäkseen läskiä. Inhon puistatus sai minut värähtämään. Mihin olikaan kadonnut se sievä punapää, jonka pirteä ilme ja sopusuhtainen olemus oli hetki sitten kääntänyt miehen kuin miehen pään kesäkadulla?

Hymähdin vaisusti. Siitä taisi oikeastaan olla jonkin aikaa, lähes 20 vuotta. Miten sitä sanotaankin osuvasti, että kauneus katoaa, läski on ikuista.

Näin sieluni silmin, miten tällä tahdilla ennen pitkää vyöryisin runsaina poimuina yli peilin reunojen kuin yli äyräiden pulppuava suihkulähde. Vilkaisin vielä peilin täyttävää kuvajaistani. Toden totta, jotain minun pitäisi tehdä. Mietteissäni lähdin alakertaan saattelemaan Teron työmatkalle.

Pian Teron kurvattua pihaltamme ovikello soi. Olin edellisenä päivänä pitkästä aikaa tavannut lähikaupan hedelmäosastolla ystäväni Jaanan, joka oli luvannut tulla käväisemään. Hänelläkin oli vapaapäivä, ja sinkkuna hänestä oli mukavampi tulla käymään ja jutella tyttöjen juttuja, kun Tero ei ollut kotona.

”Hei, tulenko liian aikaisin?” Jaana hymyili muhkeaa tulppaanikimppua ojentaen.

”Et ollenkaan, tule peremmälle vaan. Ihania kukkia.”

”Muistin, että pidät punaisesta.”

Asettelin värikkäät kukat vaasiin ja pyysin Jaanaa istumaan keittiön pöydän ääreen.

Muieka hymy pyöreillä kasvoillaan Jaana kertoi tavanneensa pari kuukautta aiemmin elämänsä miehen, ehkä. He suunnittelivat yhteen muuttamista ennen kesää. ”Kaiken kaikkiaan minusta tuntuu, että vihdoinkin asiat loksahtavat kohdalleen”, hän totesi.

”No, se minusta. Mitä sinulle kuuluu?” Jaana kysyi.

”Olen kääntänyt uuden sivun elämäni kirjassa. Nyt saa

löhöily, lössöily ja makeiden äklötysten ahmiminen riittää. Annas kun näytän.”

Kaivoin esille suunnitelman, jonka olin laatinut aamupäivällä Teron lähdettyä. Jaana tutki kanssani vihkoa ja näytti alussa epäilevältä. En oikeastaan ihmeteltyt. Olihan minulla näitä puuskia ollut aikaisemminkin.

Ruutuvihkon etusivulla luki päättäväisin viivoin tekstattuna, ”Kipan kilot kuriin”. Sisäisivuilla luki kattava lista asioita, joita minun tuli välttää, ”Viholliset” isolla V:llä: suklaa, kermajäätelö, pizza, wienerit. Kaikki, mikä vähänkään sisälsi rasvaa tai sokeria. Seuraavalta sivulta löytyivät ”Ystävät”, nekin isolla kirjaimella. Paljon vihreää, punaista ja keltaista – vihanneksia, marjoja sekä hedelmiä. Huolellisin piirroin muokkaamani lista oli ohjelma, josta tulisi uusi elämäni. Tästä ikuisuuteen.

”Onnea yritykselle, kateeksi käy, että jaksat ryhtyä toimeen noin perusteellisesti”, Jaana kannusti ja jatkoi: ”Älä kuitenkaan jätä syömistä liian vähälle. Oletko muuten suunnitellut meneväsi kuntosalille tai aerobiciin? Siellä kiinteytyisit painon pudotuksen tahdissa.”

Juttelimme Jaanan kanssa pari tuntia. Monet kerrat laihduttamista kokeilleena hän oli antanut minulle vinkkejä, miten varmimmin pääsisin tavoitteeseeni. Jaana naurovi, että ainakin hän oli asiantuntija kertomaan, kuinka en varmasti onnistuisi. Vaikka hän kannustikin minua innokkaasti, näin hänen kasvoillaan edelleen häivähdyksen epäilyä.

Jaanan lähdettyä olin entistä vakuuttuneempi, että näyttäisin paitsi itselleni myös kaikille epäilijöille, että pystyisin ryhdistäytymään. Minun tarvitsi vain palauttaa mieleeni vinosti hymyilevä peilikuvani, kun tunsin heti itseni päättäväiseksi ja kertakaikkisen tarmokkaaksi.

Hilpeästi hyräillen kaivelin pölyttyneet lenkkitosut eteisen vaatenaulakosta, kenkätelineen perukoilta. Kiskoin ne jalkaani ja ponnahtin pari kertaa kokeeksi. Tästä se alkaisi. Tämä oli loppuelämäni ensimmäinen loistokas päivä.

En sallisi itselleni lipsumisia suklaalevyyn houkutuksiin

heikosti sujuneina päivinä. En myöskään palkitsisi onnistuneita suorituksi jätetöillä. Tällä kertaa onnistuisin. Pian Terokin voisi ottaa minut mukaan työpaikkansa juhliin ja ylpeänä esitellä edustavaa vaimoaa. Hiljalleen hiipunut nuoruuden intohimokin saattaisi jälleen palata elämäämme.

S seuraavana aamuna heräsin vatsan vaativaan murinaan. Pesuhuoneeseen tallustellessani mutisin synkeänä: ”Murise, mitä muriset, luvassa on vettä ja leipää, turha kuvitella mitään muuta!”

Kahvimuki kädessäni rahjustin olohuoneeseen. Ajattelin, että nälkäisenä ei ollut läheskään yhtä helppoa olla päättäväinen kuin täydellä vatsalla. Löysin TV:stä vahinkopainalluksella Ostos-kanavan taustahälyksi aamulehden lukemiselle. Pian huomasin unohtaneeni uutiset ja keskittyväni TV:ssä iloisesti jumppaavien, eri-ikäisten upeavartaloisten miesten ja naisten vakuutteluihin, miten ”Start-and-Go” –kuntolaite oli mullistanut heidän elämänsä. Löysät läskit olivat haihtuneet kuin ilmaan muutaman minuutin vaivattomalla harjoituksella päivittäin. Jumppaajien kestopöytä ei näyttänyt kertaakaan hiipuvan treenin aikana. Ei hikeä, ei tuskaa, pelkästään tuloksia. Kuin unessa naputtelin matkapuhelimeen TV-ruudussa kutsuvasti vilkkuvan puhelinnumeron.

Kahden päivän kuluttua postiauto kurvasi laitteen ohjeineen kotiovellemme. Heti tilauksen tehtyäni olin siivonnut alakerran askarteluhuoneen, vienyt sinne vintille ajautuneen jumppamatton ja Teron muutama vuosi sitten käytettynä hankkiman punnerruspenkin ja käsipainot.

Otin ihmelaitteen vastaan sydän innosta tykyttäen ja raahasin sen alakertaan. Kasaamiseen meni parisen tuntia. Katsoin aikaansaannostani ylpeänä. Laite kiiteli jumppamatton vieressä kutsuvasti. Tartuini kahvihin ja nykäisin. ”Ihanaa”, hengähdin. Tunsin kuinka pulssini kiihtyi, kun innostuksen ja liikkeen aikaansaama adrenaliini syöksähti joka soluun ja sopukkaan. Täsmälleen niin kuin mainoksessa oli väitetty. Riemusta nauraan kuulostelin kehoani. Ei tosiaankaan kipua, ei tuskaa, ei hikeä. Tästä tulisi naurettavan helppoa!

Tero palasi työmatkaltaan perjantai-iltana.

”Hei muru”, hän huuteli ovelta. Hän halasi minua ja suukotti pikaisesti.

”Mitäs nyt, näytät kissalta, joka on tyhjentänyt lautasellisen silakoita ja kermakannun päälle päätteeksi?” hän kysyi katsellen minua tarkkaavaisesti.

Minua nauratti. ”Kermasta tässä nimenomaan ei ole kyse.” Pyörähdin kepeän piruetin Teron arvostelevan katseen edessä ja julistin.

”Kaksi ja puoli kiloa, alle viikossa. Ja tulepas katsomaan alakertaan.”

Tero seurasi minua tottelevaisesti. Näin hänen kasvoillaan hyväntahtoista epäilyä. Tällaiset puuskat taisivat tosiaankin olla hänelle tuttuja. Pahoin pelkään, että olin rääkännyt häntä näillä lähes joka kevät. Ensimmäiset painonpudotusyritykseni olivat lasten syntymän jälkeisiltä vuosilta. Parinkymmenen vuoden yhteiselon aikana Tero oli sopeutunut näihin tilanteisiin ja osasi myötelä voiton ja tappion hetket kokemuksen myötä tuomalla rutiinilla.

Teron ilmeestä päätelin, että hän kuntolaitetta katsastaessaan jo mielti tulevien viikkojen tapahtumia: suunnitteli suklaan ostamista kirjoituspöydän laatikkoon häden hetkelle, suhteiden virittämistä kukkakauppaan - kilo ja ruusu, lohduksiksi tusina.

Hän ei voinut tietenkään nähdä pääni sisälle. Jos olisi pystynyt, hän olisi löytänyt jotain erilaista asenteessani. Raudanlujaa päättäväisyyttä, jollaista en ollut koskaan aiemmin tuntenut.

Alkutaivaltahan tämä oli, kerroin Terolle. Varsinkin, kun tavoite vielä hämmötti reilun viidentoista kilon päässä. Mutta silti. Olin varma, että onnistuisin ja löytäisin kilojen karttumisen myötä kadonneen itsetuntonikin.

En ehtinyt kertoa yläkertaan palatessamme raporttiani loppuun. Keittiössä Tero yllättyi. Hän avasi pikkuleipäkaapin ottaakseen jotain hyvää kahvin kanssa ja huomasi, että sen olivat valloittaneet eriväriset ja –kokoiset purkit ja purnukat. Kekkipaketien tilalla siellä lymyilivät nyt moninaiset vitamiinit, ananaskapselit ja levävalmisteet. Hylly suorastaan pursui toistan mielenkiintoisempia aineita.

”Levävalmiste, mihin ihmeeseen sinä levää käytät? Onko tämä joku kylpysysteemi tai kasvonaamio?” Tero kysyi ottaensa kurtistellen. ”Oletko nyt ihan varma, että perinteiset laihdutuskeinot eivät riitä?”

Naurahdin hiukan hämilläni ja aloitin varsinaisen puolustautumisryöpyn.

”Käväisin alkuvuodesta ohimennen Pipsan luontaistuote-kaupassa, ja siellä tuli puheeksi tämä aloittamani projekti. Kun on ne Maisan häätkin heinäkuussa... Jos siihen mennessä saisin kymmenen kiloa karistettua, voisin vaikka hankkia uuden juhlamekon. Pipsa vakuutti, että näiden avulla homma hoituu, ja sujahdan muutaman kuukauden kuluttua pari kokoa pienempään mekkoon tuosta vaan.”

Jatkoin perustelujani vuolaasti, kunnes huomasi Teron hytkyvän pidätellystä naurusta. Tajusin, että kuulostin omissa korvissanikin vähintään sekopäiseltä selityksineni ja purskahdin nauruun. Eihän minulla ollut mitään syytä selityksiin. Tiesin, että Tero ymmärsi yskän.

Maaliskuun alusta lähtien kokovartalopeilistä tuli paras ystäväni, mutta varsinkin alkumetreillä se oli myös pahin viholliseni. Olin heti tehokuurin alussa ostanut ikälopon vaa'an tilalle uuden digitaalivaa'an. Se vartioi nyt makuuhuoneen nurkkaa yhtä tomakasti kuin minä syömiäni kaloreita. Mittasin keittiössä syömäni ruokamäärät gramman tarkkuudella. Makuuhuoneen vaaka ilmoitti painoni sadan gramman tarkkuudella. Ihanat, kamalat punaiset numerot vuoroin kannustivat, vuoroin pilkkasivat minua.

Luin kalorioppaasta, mitkä arkipäivän toimet kuluttavat eniten kaloreita. Niinpä alkukesästä puutarhamme jokainen ruohonkorsi oli ojennuksessa, eikä kukkapenkeistä löytynyt ainuttakaan rikkaruohoa. Polttopuita olin pilkkonut lähimmän kymmenen vuoden tarpeiksi. Olin aina ollut laiskahko siivoaja, mutta nyt suursiivouksesta oli tullut jokaviikkoista rutiinia. Lisäksi terveysruokaa, jumppaa ja lenkkeilyä. Sapatikevääni eteni kuin siivillä.

Toukokuun alkupuolella törmäsin lenkkipolulla Jaanaan ja hänen miesystäväänsä Joukoon. Esittelyjen jälkeen Jaana arvioi sutjakoitunutta olemustani vaivihkaa. Hetken niitä näitä juteltuaan hän sai kuin vaivoin sanottua: ”Sinähän olet kutistunut ihan silmissä. Miten ihmeessä sinä olet onnistunut pudottamaan noin paljon, näin lyhyessä ajassa?”

”Kyllähän tämä työstä on käynyt. Mutta toisaalta, kun pääsin alkuun, nyt tuntuu, että homma etenee omalla painollaan. Auttaa tosi paljon, että minulla on koko ajan selkeä tavoite mielessäni... ei, mutta nyt minun pitää jatkaa matkaa, täytyy ehtiä vielä punttisalille ennen iltapalaa. Nähdään, oli kiva tavata”, huiskautin kätträni Jaanalle ja Joukolle.

Pururata houkutteli minut lennokkaaseen hölkkään. Pian hiki virtasi pitkin selkääni ja pulssi sykki tasaisena rummutuksena korvissani. Käännyin kotia kohden.

”Lenkilläkö kävit?” Tero huikkasi olohuoneesta.

”Jep, menen vielä vähäksi aikaa alakertaan.”

Kohotin ensin sykkettä hyppäämällä muutaman minuutin narua. Siirryin sitten edellisellä viikolla hankkimalleni soutulaitteelle. Soutaessani tunsin pulssin kiihtyvän ja veren kohisevan koskena suonissani. Tunsin lievää huimausta, mutta en malttanut vielä lopettaa. Vilkaisin seinälle kiinnittämäni peiliin. Sieltä minua tuijotti vakain silmin, punehtunein poskin nainen, joka hämäästi muistutti minua, mutta ei kuitenkaan ollut minä. Nyökkäsin naiselle yhteisymmärryksen merkiksi. Uusin voimin aloitin vatsa- ja selkälihaspunnerrukset.

Tunnin kuluttua Tero laskeutui portaat ja pysähtyi katsomaan keskittynyttä punttien nosteluani.

”Kello on jo yhdeksän, tuletko iltapalalle?” hän kysyi.

”Hetki vielä, saan tämän sarjan ihan heti täyteen.”

”Kuule, onkohan sinulta karkaamassa mopo käsistä?”

”Mmmmm.”

”Minusta sinä näytät jo tosi hyvältä, töissäkin kehuivat

sinua.”

”Ai, miten niin?”

”Kaverit varoittelivat, että kannattaisi pitää sinua silmällä. Ettei joku gigolo iske silmiään sinuun.”

Katsahdin Teroon, hän näytti huolestuneelta. Pudotin painon telineeseen, otin pyyhkeen ja kuivasin hien niskasta. Naurahdin.

”Älä huoli, vielähän minulla on matkaa tavoitteeseen, ja kun tämä etenee niin hyvin, en malta lopettaa. Homma on hanskassa eikä hanskakaan ole hukassa. Eivätkä minua mitkään hurmurit sitä paitsi kiinnosta pätkääkään, onhan minulla sinut, oma Adonikseni”, kiusoittelin Teroa ja suukotin häntä yläkerran portaisiin mennessäni.

”Käyn pikasuihkussa, syödään sitten.”

Punaiset numerot ”68,5” olivat loistaneet aamupunnituksessa kuin vihreänä hehkuvat liikennevalot, kehottaen jatkaamaan hyvään vauhtiin pääsyttyä matkaa. Sinnikkäällä työllä olin pudottanut yksitoista kiloa. Ja nyt oli vasta toukokuun puoliväli. Saavutettu tulos sai minut puntaroimaan keinoja, joilla voisin vielä parantaa tahtia.

Olin kevään aikana jo kokeillut hölkän ja kuntosaliharjoittelun lisäksi kuminauhajumppaa, lähes tusinaa eri luontaistuotevalmistetta, spinningiä, kuntonyrkkeilyä ja uintia. Hypnoosissakin olin käväissyt. Toisaalta en ihmetellyt, että Tero työmatkojensa välissä katseli minua toisinaan huolestuneena. Toisen silmin katsottuna puuhani varmaan näyttivät ylimitoitetulta hössötykseltä. Joka kerta peilin edessä seisottuani oloni oli parempi kuin edellisellä kerralla. Painon huventuessa tunsin kasvavani henkisesti. Olin koko työurani seisonut luokan edessä oppilaiden katseiden kohteena. Minut oli vähitellen vallannut halu olla oma itseni, juuri sellainen, miltä minusta sisimmässäni tuntui. Ennemmin sivusta tarkkailija kuin toiminnan keskipisteenä olia.

Olin kiinnittänyt jääkaapin oven täyteen kuvia ja iskulauseita kannustamaan minua heikkoina hetkinä. Mielestäni tehokkain oli kuva suklaaleivoksesta, joka oli muutettu muhkeaksi voipalaksi vastaamaan leivoksen kalorimäärää. Vieressä oli valokuva minusta parin kesän takaa ottamassa aurinkoa pikku bikineissä, joiden niukat kangaspalat paljastivat runsauteni säälimättömästi.

Teron suosikkikermajuusto oli lentänyt komeassa kaaressa biojäteastiaan kesken aterian. Lisäksi olin hänen harmikseen heittänyt sokeria sisältävät elintarvikkeet roskiin ja korvanut kaikki muutkin jääkaapin rasvat kevytlevitteillä ja –juustoilla. Olin vakuuttanut, ettei terveellinen ruokavalio tekisi pahaa hänellekään.

Toisinaan kului viikko, jolloin paino ei laskenut. Silloin tunsin masentuvani ja mieleni teki tarttua suklaaleivyyn tai kaivautua pakastimen uumeniin hakeakseni jäätelöstä lohtua. Näinä hetkinä avukseni tuli mantran tyyliin oppilaille hokemani ohje. ”Kun teillä on selkeä päämäärä mielessänne,

on helppo suunnata sitä kohti ja tehdä valintoja, jotka vievät suoraan tavoitteeseen. Muistakaa lisäksi, ettette mene siitä yli, missä aita on matalin, vaan asetatte riman sen verran korkealle, että joudutte ponnistelemaan ja tekemään parhaanne tavoitteen saavuttaaksenne.”

Juhannusaattona kottaraiset lauloivat pakahtuakseen pihakeinun katolla. Juhannusruusut kukkivat talon seinustalla tuulenvireessä keinuen. Sydämeni oli yhtä kevyt kuin askeleeni, kun liitelin kattamaan lounaspöytää puutarhan patiolle. Suloiset punaiset numerot väikkyivät mielessäni. ”57”. Voiko maailmassa olla ihanampaa väriä kuin punainen. Tai ihanampaa lukua kuin viisikymmentäseitsemän... alkuperäinen tavoite oli saavutettu – ja ylitettykin. Tunsin leijailevani.

Nyt oli aika juhlistaa tätä tahdonlujouden riemuvoittoa. Maisa ja Miiakin olivat poikaystävineen tulleet kotiin juhannusta viettämään. Pitkästä aikaa koko perhe koolla. Aurinko lämmitti kasvojani ja hyvä mieli kipristeli mukavasti varpaisa asti. Kyllä elämä osaikin olla ihanaa! Viime kuukausien aikana saavuttamani itsekuri tuntui nyt hyvältä. Oli helppo unohtaa kaikki vaivannäkö, tuska ja hammasten kiristely, kun suunnitelmani näytti toteutuneen täydellisesti. Paremminkin, kuin mitä olin uskaltanut toivoa.

Illalla miehet olivat vielä saunomassa. Istuimme tyttöjen kanssa pihapatiolla huurteiset lasit käsissämme, tytöillä siideriä, minulla lähdevettä. Nautimme leppeiden löylyjen jälkeen virvoittavasta juomasta ja nykyisin harvinaisesta yhdessäolosta. Huomasin, että Maisa vilkaisi siskoaan tunnustelevasti ja kääntyi sitten puoleeni.

”Kuule äiti, en muista, että olisit koskaan aiemmin ollut noin skarpin ja tyylikkään näköinen. Sait kilot karisemaan aika nopeasti, olet kai itsekkin tyytyväinen?”

Katsahdin tyttöihin ja mietin, mistä nyt mahtoi tuulla. ”Tietenkin olen. Tuntuu vain, että minulla on vielä nälkää jatkaa tätä projektia eteenpäin. On aivan sellainen olo, että ikävuosiakin on hävinnyt kilojen myötä kymmenkunta. Käyn kohta vaikka teidän isosiskostanne.”

”Pidä nyt kuule järki päässä äläkä enää haihattele! Alamme olla huolissamme sinusta. Tällä puheella, sinä olet täydellinen tuollaisenaan. Lopeta laihduttaminen, sovitaanko niin?”

Epäroin. Sitten tyttöjen huolestuneet ilmeet saivat minut nyökkäämään. Kai minun olisi aika lopettaa.

Tyttöjen kotiinlähdön jälkeen olinkin jo vähällä hellittää, mutta jokin minussa vastusti luovuttamista sinnikkäästi. Peilistä heijastuva kuva irvaili epärointiäni. Se oli vakuuttanut, että lopettaisin tähän. Turhaan.

Suunnitelmani oli viime kuukausina kasvanut timantinlujaksi päättäväsyydeksi, enkä enää nähnyt syytä sen enemmän kuin keinojakaan lopettamiseen. Katsoin peiliin ja pidin

näkemästäni. Halusin tätä enemmän. Jatkoin edelleen kuntoilua ja tarkkailin suurennuslasilla syömisiäni. Oloni tuntui päivä päivältä paremmalta. Kerrassaan loistavalta.

Kesä oli mennyt. Maisan häät oli tanssittu, ja nuoripari Koli jo palannut häämatkalta. Ilmassa leijui syksyn tuntu. Pari keltaista lehteä oli kieppunut pihavaahterasta auton katolle.

Tero ajoi kodinhoitohuoneessa partaansa. Sujahdin alasti hänen ohitseen pesuhuoneeseen suihkuun. Hän vilkaisi olkansa ylitse minuun ja viilsi haavan poskeensa.

”Kipa, et kai sinä vieläkin laihduta?” hän kysyi.

Vastasin hänelle, ettei minulla ollut mitään hätää.

”Paino vähenee ikään kuin omalla painollaan”, heitin saamatta Teroa yhtymään hymyyni.

Lämmin ailahdus kulki lävitseni. Tero oli minusta huolissaan. Kävelin hänen luokseen ja kiedoin käteni hänen ympärilleen. Halusin vakuuttaa, että hän huolehti aivan turhaan. Kevyesti aloittamani halaus muuttui tiiviiksi syleilyksi. Vesilammikko ympärillämme sai levittäytyä lattialle kaikessa rauhassa.

Olin kesällä ilmoittautunut joogakurssille. Joogan avulla etsin mielenrauhaa ulkoisen olemukseni muuttumisen aiheuttamiin mielenailahduksiin. Kiinteytyäkseni lisää suoritin säännöllisesti isometrisiä harjoituksia muun kuntosaliharjoittelun ohella. En ollut piiskannut itseäni eteenpäin turhaan, kehonrasvamittari näytti hykerryttäviä lukuja.

Katselin luontodokumenttia ameeboista, kun Tero palasi kotiin töistä. Jokin meren vihreydessä sulavasti liikehtivissä, läpikuultavissa olennoissa kiehtoi minua. Ne olivat vapaita, vailla kiinteän muodon rajoittavia kahleita. Kuulin oven kolahtavan, mutta en saanut heti irrotettua katsettani TV-ruudusta.

Lokakuun alussa Tero lensi emoyhtiön pääpaikkaan Kioon. Hänen oli määrä viipyä siellä puolitoista kuukautta. Hyvästelini hänet haikein mielin. Uudelleen löytämämme läheisyydentunne teki eron entistä vaikeammaksi.

Päivittäinen aikatauluni helpotti eron ankeutta. Laitimani ohjelma oli täyteläinen, en kaivannut siihen lisäksi mitään. En ystäviä enkä työkuvioita. Miia ja Maisa lähettelivät aika ajoin tekstiviestejä, joihin vastailin. Tyttöillä oli tahoillaan omat työ- ja opiskelukiireensä, minulla omani. Suunnittelimme, että he tulisivat viettämään joulua kanssamme.

Harvakseltaan soittelimme Jaanan kanssa ja vaihdoimme kuulumisia. Muutoin keskityin valveilla ollessani täydellisesti painonhallintaan – joko kulutusta lisäävään liikuntaan ja harjoituksiin tai ravitsemusohjeisiin perehtymiseen ja terveelliseen syömiseen. Vaa’an näytöllä hehkuva luku ”45” kertoi

minulle, että ponnisteluni eivät valuneet hukkaan. Peilin nainen hymyili.

Oltuaan kuukauden työmatkalla Tero soitti, että joutuisi jäämään Japaniin vielä ainakin kuukaudeksi.

”Ehdin varmasti kotiin ennen firman pikkujouluja”, hän vakuutteli.

”Olisi mukava mennä sinne yhdessä. Minulla on sinua ikävä”, vastasin palan noustessa kurkkuuni.

”Niin minullakin sinua. Varsinkin mansikantuoksuista suihkushampootasi”, Tero naureskeli.

Hänen äänensä sai varpaani kipunoimaan. Kerroin sen hänelle. Hetkeen kumpikaan ei sanonut sanaakaan.

”Kuulostat kyllä pikemminkin riemukkaalta kuin ikävästä riutuneelta. Onhan sinulla varmasti kaikki hyvin?” Tero kysyi lopetellessamme puhelua.

”Tietysti. Kaikki on ok. Sinua odottaa täällä kotona onnellinen vaimo. Ja lisäksi melkoinen yllätys.”

Joulukuun alkupäivinä Tero viimein palasi työmatkaltaan. Päivä oli jo vaipumassa iltaan, kun hän saapui. Kun olin iltapäivällä ollut virittelemässä jouluvaloja kuistin kaiteeseen, kotimme, talo suuren puutarhan ympäröimänä oli näyttänyt seesteiseltä. Illansuussa olin sytyttänyt valot toivottamaan Teron tervetulleeksi.

Kuulin auton kääntyvän pihaan. Kurkistin yläkerran ikkunasta. Näin Teron vilkaisevan valaistun ikkunaan suuntaan. Hän kurkotti takakontista matkatavaroita sekä suuren, tyylikkään muovikassin. Hymyilin. Olin saamassa tuliaisia.

Alaovi kolahti ja tuttu ääni huhui: ”Kipa, missä sinä olet?”

”Olen lukemassa kirjaa, jännittävä loppukohta on meillä. Tule tänne ylös.”

Tero harppoi askelmat kaksi kerrallaan yläkerran oleskelunurkkaukseen.

Ilahduin, kun näin tuliaisen, Marja Kurjen tulipunaisen shaalin

Teollisuushallin pihalla leimuavat jätkänkynttilät toivotivat meidät tervetulleiksi pikkujouluihin. Kirpakka pakkaneen sai juhlaväen siirtymään nopeasti autoistaan sisälle halliin. Kävelimme kohti Teron esimestä, joka kätelti tulijoita eteisessä. Hän ojensi hymyillen kätensä Terolle.

”Hienoa, olet palannut maailmalta. Eikö pikku vaimo päässyt mukaan?”

Tero kohensi käsivarrellaan kantamaansa shaalia ja hymähti. ”Toki.”

Lisää väkeä tulvehti ovesta, ja jatkoimme matkaa sisätiloihin. Juhlat olivat jo hyvässä vauhdissa. Bändi oli aloittanut settinsä, ja muutama pari pyörähtelikin jo tanssilattialla. Kappale vaihtui. Ensitahtit saivat minut innostumaan. Vettäisin shaalin hartioilleni ja otin Teroa kädestä.

”Kuuletko? My way, lempibiisini. Tule, mennään tanssiin.”

*”Yes, there were times, I’m sure you all knew
When I bit off more than I could chew
But through it all when there was doubt
I ate it up and spit it out
I faced it all and I stood tall
And did it my way.”*

Juhlaväki ympärillämme teki ihmeissään tilaa Teron johdattellessa minut tanssiin. Vain punainen shaali hulmahteli hänen edessään, kun pyörähtelimme sävelten tahdissa. Näin Teron katseessa ylpeyttä ja syvää kiintymystä.

Hymyilin. Elämä oli täydellistä. ¶

© Tarja Sipiläinen 2005

Kuva © Piipa Virkki

Tarja Sipiläinen

Tarja Sipiläinen on lappeenrantalainen kirjoittaja, jonka novelleissa arki nitkahtaa oudoksi. Realitodellisuuteen ujuttuu kuin varkain yllättävä, selittämätön elementti, joka tarinoiden päähenkilöille on aina olemassa ollut mahdollisuus.

Sipiläinen työskentelee tiedotus- ja projektihallintotehtäissä. Hän on aloittanut kirjoittamisharrastuksena vuoden 2005 alkupuolella ja etsii vielä ominta tyyliään.

Saatesanat novelliin ”Täydellistä elämää”

Täydellistä elämää –novelli sai alkunsa ohimennen sisarelleni heittämästäni lauseesta, jonka unohdin moneksi viikoksi.

Laihduttaminen aiheena tuntui kovin tutulta, mutta samalla haastavalta, jos painon pudottaminen saisikin edessään tavanomaisesta poikkeavia piirteitä. Painonhallinnan syövereihin oli helppo sukeltaa. Jos en itse tarkkaile painoani, lähipiirissä tuntuu aina olevan muutama henkilö, jota ovat dieetillä tai ainakin suunnittelevat sellaista. Lisäksi aihetta tarkastellessani joka puolelta tuntui tupsahtelevan tungokseen asti uusia välineitä, aineita ja keinoja pudottaa painoa. Nyt itselläniikin olisi hyvät eväät keväiseen projektiin...

Parin kuukauden päästä lause yllättäen pulpahti mieleeni, ryntäsin auringonkukkavihkolleni ja kirjoitin siihen novellin loppuidean. Siihen loppuun kirjoitin aikanaan alun ja keskikohdan. Tässä muodossa novelli lepäili lähes puoli vuotta, jolloin aloin muokata sitä lopputyötäni varten. Nyt viime metreillä tarina on kokenut varsinaisen muodonmuutoksen ennen Usvaan päätymistään. Näinkin lyhyen tarinan kirjoittamisprosessi on ollut monivivahteinen ja antoisa kokemus, josta uskon olevan suurta hyötyä jatkossa.

Minua kiehtovat yleensäkin normaaliin elämään kuin varkain ujuttautuvat yliluonnolliset tapahtumat. Aloittelevana kirjoittajana en ole pahemmin muunlaisia tarinoita vielä ehtinyt kirjoittaakaan. Spekulaatiivinen fiktio tuntuu mieliseltä ja luontevalta tyyliä jiltä. Uskon, etten jatkossakaan hylkää sitä.

Teemoista:

Aiheet novelleihini syntyvät hyvin tavanomaisesti. Joskus luen lehteä ja silmiini osuu uutinen, joka herättää yllättävän ajatuksen. Televisio on myös hyvä inspiraation lähde, varsinkin erilaiset dokumentit suorastaan pursuvat käyttökelpoista muokattavaa materiaalia. Tapaan päivittäin paljon ihmisiä ja käydyistä keskusteluista saa napsittua parhaat palat aineistoksi tuleviin tarinoihin.

Mitään lempiaiheita minulla ei ole. Aiheet liikkuvat

laihduttamisesta lohikäärmeisiin, palapelin rakentamisesta dinosauruksiin. Ystävieni mukaan lentävät leivänpaahdintimet näyttävät olevan erityisen lähellä sydäntäni. Tiedä häntä.

Yritän tietoisestikin hakea mahdollisimman erilaisia ympäristöjä ja aiheita novelleihini.

Jos harjoitus kerran tekee mestarin, kehittyäkseen on varmaan syytä harjoitella ahkerasti ja monipuolisesti.

Ajatuksia spefistä:

Vaikka olenkin kaikkiruokainen lukija, jo teinivuosina maaginen realismi valloitti sydämeni rynnäköllä. En tuolloin ajatellut sen kummemmin, mistä genrestä oli kysymys, nautin vain täysillä lukemastani. Jatkossa lukulista laajeni seikkailufantasiaan ja science fictioniin.

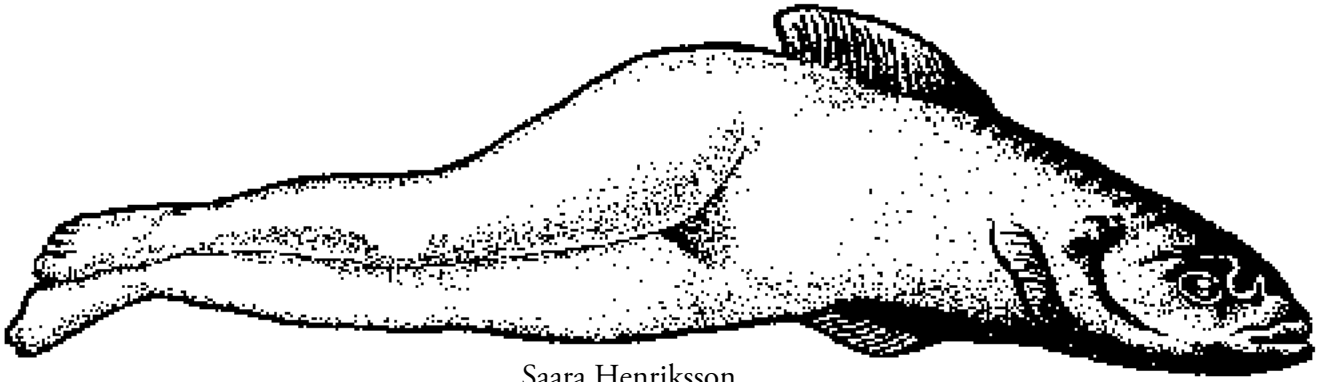
Spekulaatiivinen fiktio arkitodellisuudesta irrottavine elementteineen saa sukat pyörimään jaloissani. Mielikuvituksen lento ja tarinoiden värikäs kirjo hykerryttävät. Välillä itketään, välillä naurattaa, joskus pelottaakin, ja mikä parasta, toisinaan tuntuu, että tarinaa lukiessaan on pihalla kuin lumiukko. Se, jos mikä, saa aivosolut poukkoilemaan iloisesti korvien välissä ja arjesta irrottautuminen sujuu leikiten. Ja voi sitä riemun tunnetta, kun oivaltaa rivien väliin piilotetun sanoman.

Spefi antaa rajattomat mahdollisuudet viedä tarinat uusiin ulottuvuuksiin, joko psykologisesti tai kirjaimellisesti uusiin maailmoihin. Kun nämä mahdollisuudet käytetään tehokkaasti hyödyksi, tuloksena ei voi mielestäni olla muuta kuin ajatuksia herättävää, viihdyttävää tekstiä.

Viime aikoina olen lukenut jonkin verran kotimaista spefiä. Olen löytänyt monta tasokasta tarinaa ja kirjoittajaa. Tuntuu mukavalta ajatella, että tälläkin saralla kotimaisuus on voimissaan.

Läheskään kaikkiin spefin alagenreihin en ole tutustunut, joten lukulista kasvaa kasvamistaan.

© Tarja Sipiläinen 2005

Saara Henriksson

SININEN ELEMENTTI

Aallot heittävät laituriin valoläikkiä kuin peilistä. Punainen aurinko hehkuu matalalla meren yllä. Valo hiipuu vähitellen synkässä satamahallissa. Pedot liikkuvat mustassa vedessä alusten välissä. Mereltä tuulee heikosti, silti ilma hallissa on tunkkaista ja haisee pahalle. Seison märkápuku ylläni laiturilla. Arastelen sukeltaa, mutta minulla ei ole vaihtoehtoa. Keinutan itseäni käsieni varassa edestakaisin laiturin reunalla, kaadun eteenpäin ja sukellan kylmään veteen.

Alusten ja koneiden ääni tuntuu veden alla tuntuu matalana jylynä, mutta toisenlaiset äänet erottuvat kirkkaina. Toisin kuin pinnalla, ympäristö hahmottuu selkeästi, ja pysytyn liikkumaan vaivatta. Valaat naksuttelevat, niiden vihellykset kantautuvat harvakseltaan vedessä. Ne ovat sulavia ja silti niin kömpelöitä. Valaiden liikkeet näyttävät harkituilta ja tarkoituksenmukaisilta. Täällä niillä on käytössään vain osa keinoista, joilla ne havainnoivat ympäristöään luonnossa. Silti ne huomaavat minut heti, kun astun veteen. Löydän pedot ja uin niitä kohti. Enkä minä pelkää niitä. Täällä minun tahtoni ei ole minun omaa tahtoani, vaan viettien säätelemää.

Maan päällä ihmiset kävelevät kiireisinä hallista toiseen, koneiden hoitaessa työt. Jatkuva kuumuus saa kaikki kireiksi. Satamassa on hieman viileämpää, mutta suljettu alue on harvojen ja valittujen turvapaikka. Istun kopissa märkápuku yllä, vain ohut verryytelytakki harteilla. Joku merentutkimuslaitoksen kavereista on tuonut tyttöystävänsä mukanaan katsomaan satamaa. Tytöllä on lyhyt hame ja sandaalit. He nojaavat kaiteeseen laiturilla ja katsovat valaita. Niiden kiiltävät selkäevät kohoilevat siellä täällä vedestä, kun ne käyvät vetämässä henkeä.

”Valaat eivät koskaan lähde satama-altaista, joita ne puolustavat. Ne eivät pääse uimaan avomerelle, sillä aallonmurtaja avataan vain silloin, kun laiva lähtee tai toinen tulee. Ne eivät voi lisääntyä keskenään, niiden tehtävänä on suojella ihmisiä muiden meripetojen hyökkäyksiltä. Ne ovat tavallaan koneita,” mies kertoo tytölleen. Tyttö on riisunut sandaalinsa

ja heiluttelee niitä kädessään. Pedot ovat nähtävyyks. Katson heitä valvojankopin lasin takaa.

Minä olen yksi valaiden kouluttajista. Ja kuten kouluttavani, minäkään en ole vapaa, sillä vangittujen olentojen vartija ei ole koskaan vapaa. Vasta se, että pedot ryhtyivät pitämään minua lajitoverinaan, antoi minulle toivoa. Miten suuri tämä muutos oli, olen tajunnut vasta nyt. Silloin ajattelin vain merta. Lajikumppanuus avasi minulle meren. Meri on valtava mahdollisuus, ja minä pelkään, olen pelännyt hirvittävästi sen jälkeen joka päivä kun olen tullut tänne. En halua miehen huomaavan minua, ja pysyttelen hiljaa siinä missä olen.

”Kaikki satamassa työskentelevät valaat ovat uroksia,” mies jatkaa selitystään. ”Ne ovat melkein kaksi kertaa niin suuria kuin naaraat. Tarpeeksi suuria ja aggressiivisia torjumaan hait ja alusten kimppuun hyökkäävät torpedoarmadat sataman läheisyydestä. Oletko kuullut sukellusvalassodista? Kun entisaikojen sotilasmahdit kouluttivat pallopäävalaita kiinnittämään merimiinoja ja hyökkäämään sukellusvalaita kohti, merikaupunki vastasi ottamalla kiinni parven miekka-valaita ja muuntelemalla niitä käyttötarkoitukseen sopivaksi. Ne voivat repiä sukellusvalaan kappaleiksi. Olen nähnyt.”

Pari kulkee ohitseni, ja miehen ääni häipyä kuulumattoon. Rentoudun hieman, mutta en päästä heitä silmistäni. Mies ei puhu jalostuksesta. Hän ei mainitse, että vankeudessa kasvatetulta *orca sapiensilta* on riistetty lajille kuuluvat kommunikaatiomenetelmät. Kaikuluotainta ei voi näin ahtaissa tiloissa käyttää. Pedot on muokattu tehtävänsä sopiviksi ja olemaan kuuliaisiksi niille, joille ne työskentelevät.

Kello on paljon, ja minua kyllästyttää olla kopissa. Riisun märkápuvun ja vedän jalkaan verkkarit ja puen takin päälle. Kun lähdän, näen mustan selkäevän, joka kohoaa kiiltävänä merestä ja vajoaa jälleen pinnan alle.

Menen sisälle halleihin. Suuret pariovet vievät sataman meriakvaarioon, valtavaan halliin, jossa esitellään merentutkimusta ja meren eläviä vierailijoille. Akvaario on menossa kiinni, eikä vitriinien välissä näy vierailijoita. Kävelen hallin

lävitse sivuilleni katsomatta. Jokainen askel jonka otan maalla on epävarma ja luonnoton, mutta pidän pään pystyssä ja yritän keskittyä kävelemään eteenpäin. Meriakvaarion monitorit hehkuvat sinisinä hämärässä näyttelytilassa. Ruuduilla näkyy liikettä ja erotan tutun hahmon. Seisahdun sen eteen. Se ui lähellä pintaa, ja sen huomiota herättävä väritys merkitsee sen pedoksi. Laumaeläin, meren eläin, jolla ei ole muita vihollisia kuin ihminen. *Orca sapiensin* esi-isät, miekkavalaat. Ihminen piti niitä akvaarioissaan, opetti ja koulutti ja toivoi voivansa eräänä päivänä muodostaa niiden kanssa kielen sillan, myös minä. Myös minä. Minä myös. Toistelen mielessäni kuin lapsena oppimaani hokemaa syytä siihen, miksi alkujaan tulen satamaan töihin. Kerron itselleni, että se oli kunnioitusta meren älykkäitä eläimiä kohtaan, mutta todellisuudessa se oli vain ihmisen kiihkeää halua nähdä itsensä kaikessa, mikä elää, liikkuu ja kommunikoi. Vuosia tutkitiin, onko delfineillä tai muilla pikkuvalailla omaa kieltä. Simpansseja yritettiin opettaa lukemaan ja kirjoittamaan. Ja kun luonto ei osoittanut olevansa tarpeeksi oppimiskykyinen, me ryhdyimme itse parantelemaan sitä.

Tulen toimistoon ja jätän varusteeni kaappiin. Kolistelen kaapilla. Ovi avautuu ja esimieheni Bloom tulee sisään. Keksin äkkiä jotakin tekemistä ja mutisen tervehdykseni tuskin kuulumattomasti. Bloom tulee seisomaan taakseni ja puhuu tavallisia typeryyksiään, tuijottaen samalla persettäni.

”Ne hidastelevat tahallaan lähdöissä, ne typerät pedot,” hän sanoo tarkoittaen valaita.

”Saatanan elukat. Laivat valittavat kalliista satama-ajasta, rettelöitä syttyy tuon tuosta.”

”Hmm,” äännähän ja väistelen häntä ahtaassa tilassa.

Lopulta Bloom luopuu yrityksestä viritellä keskustelua.

”Oberon lähtee huomenna. Eteläporthi on vahvistettava. Katso, että joka ikinen on paikalla,” hän sanoo ennen lähtöään.

Vihaan tuota ahnetta paskiaista, ja hän vihaa minua. Bloom haluaa opettaa valaille kielen vain siksi, että voisi paremmin komennella niitä. Minut nähdessään hän muuttuu hyökkääväksi ja samalla haavoittuvaksi, niin kuin ihmiset hyökätessään muuttavat. Se tekee heistä vaarallisia, ei se että he voivat satuttaa, vaan että he pelkäävät toisen voivan satuttaa heitä. Mutta kukaan ei uskalla täällä avoimesti loukata minua. Työtoverini kunnioittavat minua, ja viime aikoina suurin osa on myös ehkä hieman pelännyt minua. He eivät tajua sitä itse, mutta näen sen siitä, miten heidän asentonsa muuttuu kun minä tulen huoneeseen. Minä huomaan sen. He eivät pelkää läheskään tarpeeksi.

He keksivät käyttää merinisäkkääksi tekeytyvää naista kouluttamaan petoja. Siihen ei paljon tarvita. Olennot, joilta on riistetty niiden kieli, voivat vain totella. Myös minä opettelin pitkään kommunikoidaan valaiden kanssa. Minua on kielletty käyttämästä niiden kanssa muita kuin yksinkertaisimpia varoitussäviä, jotta ylemmät voisivat koko ajan kontrolloida sitä, mitä me kouluttajat valaiden kanssa viestimme. Mutta minulle on tapahtumassa jotakin. Ja työpäivän jälkeen, kun Bloom, kollegat tai kukaan ei näe, minä palaan takaisin altaan reunalle.

En jaksa hakea märkápukua, sukellan likaiseen veteen verkkareissani. Minä lähetän viestejä ympärilleni, minä hallitsen ympäristöä hormoneillani. Olen mukana, olen läsnä. Ja minä tiedän niin kuin valaatkin, että aika on käymässä vähiin, valaat odottavat ja meri odottaa ja tietämättään ihmisetkin odottavat. Valaat ovat yllättävän rauhallisia. Ne liukuvat

ohitseni vedessä, ja niiden liikkeissä on kauhistuttavaa päätäväisyyttä. Kauempana meri jyrisee aallonmurtajaa vasten.

Kun työpäivä on ohi, kävelen ulos satamasta. Liikenne sisään ja ulos on hetkeksi tauonnut vuoron vaihtuessa. Ah-taajarobottien kolina vaimenee, mutta ei koskaan lakkaa. Satama on auki yötä päivää. Rantakadulla hiekan ja kaupungin välissä ihmiset katsovat minua epäillen. Meidät tunnistaa sinisistä puvuista ja sulkeutuneista ilmeistä. Satamatyöläisistä liikkuu villejä huhuja, joita kukaan ei ole todentamassa tai osoittamassa vääriksi. Satama kääntää selkensä kaupungille ja pitää salaisuutensa. ”Friikki”, joku sanoo vieressä kulkevalle, kun kävelen ohi. Katson heidän jälkeensä. Yritän napata kiinni sanoista, mutta ne virtaavat pois minun ulottuviltani, enkä saa niitä enää kiinni. Mitä tekee puheella se, joka elää veden alla? Edes työtoverini eivät ole puhutelleet minua moneen päivään. He luulevat, että vaitonaisuuteni johtuu kokeesta. He ovat väärässä, en vain viitsi puhua heidän kanssaan. He eivät puhu mitään merestä.

On helpeistä. Maalla käveleminen on kuin näkisin unta elämästä, jonka olen jo kauan sitten jättänyt taakseni. Ilma asvaltilla yllä väreilee kuumuudesta. Avaimet helisevät kädessäni, kun avaan asuntomme oven. Askelmat narisevat, kapuan vanhan rantahuvilan ylimpään kerrokseen. Asuintoverini Delphine on kotona.

”Miten meni töissä,” hän kysyy keittiön ovelta.

”Ihan OK,” vastaan.

Hänen äänestään kuulen, että kaikki ei ole kunnossa.

Menen hänen perässään keittiöön.

Kämpäkaverini tiskaa. Hänen niskansa on ajeltu siistiksi.

”Miten koe sujui? Oletteko saaneet tulokset?” hän kysyy

ja vilkaisee minuun, ilme tahdikkaasti peruslukemilla.

”Koe onnistui hyvin. En ole itse käynyt katsomassa, mutta luin raportin. Se tuli eilen. Menin sukeltamaan sen jälkeen, ja kun tulin kotiin, olit jo nukkumassa.”

Delphine siristää hieman silmiään ja kääntyy kuivaamaan astioita. Hän on ainoa jolle olen kertonut hankkeesta, mutta vasta kun se oli aloitettu. Minun oli pakko kertoa. Nojaan jääkaappiin ja katson häntä.

”Delphine. Minä halusin sitä itse.”

”Se on luonnotonta.”

”Niin on,” myönnän.

”Jos olisit kertonut minulle ajoissa, olisin estänyt sinua,” hän sanoo terävästi.

”Siinä olisit tehnyt väärin. Minä olen yksi heistä. Tämän jälkeen minä olen yksi heistä.”

”Ja mitä se, että suostuit, hyödyttää vankeja? Koko juttuhan on suunniteltu vain, jotta kouluttajilla olisi täydellinen valta heihin. Jotta he voisivat opettaa orjille kielen ja käskytää heitä sen mukaan.”

”Minä en tehnyt sitä samasta syystä kuin he, sinä tiedät sen,” sanon Delphinelle.

Hän katsoo minua surullisena. Ojennan käteni ja kosketan hänen olkapäätään.

”Älä ole huolissasi. Minä en kuulu tänne.”

Delphine katsoo minuun avuttomana.

”Älä lähde pois minun luotani,” hän sanoo, enkä minä voi lohduttaa häntä vaan lähden keittiöstä.

Menen huoneeseeni ja laitan oven perässäni kiinni. Valoverhot heilahtelevat tuulessa, mutta huoneessa on yhtä kuuma kuin kaikkialla muuallakin. Heittäydyn vuoteelle ja suljen silmäni.

Minä halusin saada yhteyden laumaan. Nyt minun on katkaistava yhteys ihmisiin. Viimeinen raja oli helpoin ylittää, mutta en voi selittää sitä Delphinelle. Makaan vuoteella ni avoimen ikkunan alla ja ennen kuin nukahdan, ajattelen pientä akvaariomaista laboratoriota meren rannassa ja salaisuutta, jonka se kätkee sisäänsä.

Kun herään jälleen, tuulee kovemmin ja taivas on tumma. Myrsky on nousemassa. Otan nopeasti takkini ja rahaa raitiovaunua varten, muuta en tarvitse kun riennän satamaan. Sadepisarat putoilevat asvalttiin. Ilma on viileä ja raikas. Perillä avaan pienen aidassa olevan sivuportin ja pujahdan sisään. Reitti oikaisee huomattavasti, mutta silti matkaa altaalle on melkein kilometri. Olen läpimärkä, kun pääsen perille. Meri on musta. Sade haittaa näkyvyyttä, mutta laiturin reunalla erotan tutun hahmon. Bloom on selin, pitkä sadetakki yllään. Aallonmurtajan valtava portti on auki.

”Sulkekaa se!” hän huutaa radiopuhelimeen.

Kauempana juoksee satamatyöläisiä edestakaisin laiturilla. He etsivät hädissään jotakin satama-altaasta kouluttajien käyttämien pitkien keppien kanssa. Ilmasta kantautuu heidän huutojaan ja kirouksiaan. Oberonin hahmo näkyy kaukana merellä. Bloom huitoo käsiään, ja näkemättäkin tiedän, että aallonmurtajan koneenkäyttäjän koppi on tyhjä. Se on alkanut.

En epäröi hetkeäkään. Alan juosta kapeaa huoltolaituria pitkin niin lujaa kuin pääsen. Laiturin päässä syöksyn mereen ja uin kohti verkkoa, joka eristää valaiden altaan satama-altaista. Verkossa on reikä. Irrotan kiinnityksen, ja verkko vajoaa hitaasti altaan pohjaan. Valaat ovat salamana paikalla. Niiden selkävät erottuvat tummina aaltojen seassa, kun ne uivat kohti satama-allasta. Saan verkossa kiinni olevasta kellukkeesta kiinni ja onnistun kapuamaan sen päälle ja siitä laiturille. Nousen pystyyn ja näen pedot kauempana satama-altaalla. Ne ahdistavat jotakuta, vihollistaan. Yksi niistä syöksyy hirvittävällä voimalla vedestä ja sieppaa avuttoman uhrin hampaisiinsa.

Orca sapiens on hurja ilmestys, kun se kohoaa vedestä ja nappaa saaliin rannalta. Jotkut miekkavalaslajit syövät vain kalaa ja ovat muille lajeille vaarattomia. Eivät nämä. Ne voivat hyökätä laumana valaanpoikasen kimppuun ja ahdistaa sitä tunteja. Ne voivat siepata merileijonan matalasta rantavedestä ja kiskoa sen peräänsä syvyysiin. Ne ovat aggressiivisia, todellisia petoja. Joskus myöhemmin on käynyt etäisesti mielessäni, olisiko minun pitänyt olla kauhuissani esimieheni ja kollegojeni teurastuksesta. Mutta se tie oli jo kuljettu loppuun.

Näen, kuinka Bloom kääntyy ja alkaa juosta kohti allasta, josta valaat on äsken vapautettu. Hän liukastelee laiturilla ja huutaa minulle kauhealla äänellä. Mutta pedot ovat nopeampia. Hän on minua vastapäätä, mutta liian kaukana, ja hän

tietää sen. Käänän hänelle selkäni ja poistun hallista. Kuulen hänen viimeisen rääkäisynsä takaani, kun valaat raatelevat hänet. Ne eivät syö häntä, korkeintaan pehmeät osat, kuten sukuelimet ja kielen. Ne tappavat kostaakseen. Meri hyökyy laitureita vasten ja tuuli ravistelee hallien aaltopeltikattoja. Kuulen askeleeni kaiun sateen ropinan ylitse, kävelen silmät ummessa ja kädet sivuilla. Jätän sataman ja heitän valaille hyvästit, toistaiseksi

Alkio kelluu synteettisen, läpinäkyvän kohdun sisällä laboratorion kylmän sinisessä valossa. Siinä valossa kellun minäkin, ja kuvittelen olevani vedessä, veden alla. Työhuoneen erottaa merestä vain yksinkertainen pleksilasi, joka murtuu, kun aika on kypsä. Valaat ovat lähellä, niiden naksutus kuuluu mereltä. Painan kämmeni vasten viileää lasia. Ihoni näyttää sinertävältä.

Ihmisten piti saada valaat lisääntymään vankeudessa, jotta niitä riittäisi vastaisuudessaakin. Ensin he olivat pyydystäneet vapaana eläviä miekkavalaita, mutta seuraukset olivat tuhoisia. Kun luonnonvaraisina eläneet pedot pääsivät kommunikoimaan vankeudessa olevien tovereidensa kanssa, vangit lakkasivat tottelemasta vartioitaan. Kesti kokonaisen valassukupolven ajan, ennen kuin ne saatiin taas koulutettua tottelevaiseksi, ja tutkijat pääsivät yrittämään uudelleen. He olivat oppineet erehdyksestään. Piti luoda kokonaan uusi valas. Minä luovutin omia kantasolujani, joita manipuloitiin niin, että ne voitiin hedelmöittää valaan sukusoluilla. Se oli minun oma tahtoni. Tämä olento tulee olemaan osa minua, eikä sen olemassaolon oikeutuksen pohtiminen koske minua enää, jos ennen koskikin.

Ei ole enää minun tahtoni, joka pyrkii tuhoamaan kaiken joka tulee lauman ja minun väliin. Pedolla ei ole tahtoa, on vain vietti. Etiikka ei koske petoeläintä. Jätän sen taakseni, unohdan niin kuin olen unohtanut jo paljon. Kuvien ja värien maailma häviää, ja edessäni avautuu äänien, hajujen ja liikkeen valtakunta. Maa ei ole hyvä paikka kuin yhdelle pedolle kerrallaan, ja meri on suuri. Jossakin lähellä valaat uivat sinisen keskellä. Tämä olennon alku on minun katkeamaton siteeni lajitoverihini, ja mereen...

Vielä vähän aikaa, ja poikanen saa viedä minut niiden luokse. ¶

© Saara Henriksson 2005

Saatesanat novelliin ”Sininen elementti”

Näin eräänä yönä unta myrskystä ja miekkavalaista, ja kirjoitin unen pohjalta novellin miltei samalta istumalta. Miekkavalas oli lapsuuden suosikkieläimiäni. Olin innostunut valaista, ja saatoin katsella tuntikausia televisiosta nauhoittamiani valasdokumentteja. Toinen novellin syntyyn vaikuttanut havainto oli se naisena elämiseen liittyvä spesifinen kokemus, että nainen todella hallitsee ympäristöönsä hormoneillaan, halusipa ympäristö tätä tai ei.

”Sininen elementti” on täysverinen ekoscifinovelli ja sellaisena ainoa kirjoittamani. Tämä siitä huolimatta, että ekologiaa olen muuten käsitellyt varsinkin pidemmissä teksteissäni paljon. Lähtökohta on kuitenkin pikemmin kommunikaatiossa kuin ekologiassa. Ihmiset ovat todella yrittäneet saada älykkäitä nisäkkäitä puhumaan erilaisia viittomia tai merkkejä käyttäen. Eläinten älykkyys ja

tietoisuus on scifin peruskauraa. Kädellisten puhumaan opettamista ja tästä nousevia kysymyksiä on käsitelty mm. Connie Willis useassa novellissaan. Viimeksi Vonda McIntyre kirjoitti älykkään merihirviön herättämästä opillisesta kiistasta romaanissaan *Aurinko ja kuu*.

Lisääntymiseen, vierauteen ja eläinten eettiseen kohteluun kantaa ottavana novellini on siitä perinteisimmästä päästä.

Scifinovelleja kirjoitan harvakseltaan. Kirjoittamistani generoi luetun lisäksi muu eletty, koettu, nähty, tanssittu ja ystävien kesken spekuloitu. Voisin sanoa että nykyisestä kirjoittamisharrastuksestani puolet on realistista proosaa ja toinen puoli jakautuu scifin, fantasian ja muun spekulatiivisen materiaalin kesken.

© Saara Henriksson 2005

Saara Henriksson

Saara Henriksson on turkulainen opiskelija ja vapaa toimittaja. Hän on sijoittunut toiseksi Gummeruksen kirjoituskilpailussa vuonna 2004 sekä Nova-kirjoituskilpailussa kahdeksannelle sijalle vuonna 2005.

Häneltä on julkaistu seuraavat proosatekstit: ”Tanssija tarina” Gummeruksen kirjoituskilpailun parhaimmistoa esittelevässä kokoelmassa *Novellit 2005*, ”Viimeinen ihminen” *Voima*-lehdessä kesäkuu 2005, ”Paperilohikäärme” *Kosmoskynässä* 4/2005 (tulossa)

Lisäksi Henriksson on Fanzine Kosmospenaalin (<http://users.utu.fi/mataso/kupittaa.htm#kosmospenaali>) toinen toimittaja.

Henrikssonin tekstejä löyty verkosta osoitessa <http://users.utu.fi/sahenr/kirjoituksia.html>

KYLÄN VAKAIN KÄSI

Ovi repäistiin auki hurjalla voimalla. Käännähdin unenpöpperössä sitä päin, mutta en nähnyt pimeässä mitään. Samassa tunsin, kuinka joku ravisteli minua hereille.

”Narak, nouse ylös. Kyläneuvosto kokoontuu”, kuulin äänen sanovan.

”Anna minun nukkua”, anelin ja koetin laskea päätäni takaisin olkiin, mutta turhaan. Sain kevyen potkun kylkiini, ja ääni toisti kehotuksensa. ”Sinä tulet nyt.”

Aukaisin silmäni uudestaan. Näin edessäni solakan hahmon, joka oli minulle piinallisen tuttu.

”Mene pois. Mikään ei voi olla niin tärkeää, että minua tarvittaisiin nyt.” Käänsin kylkeä ja painoin pääni takaisin oljille. Tällä kertaa ei tullut potkua, vaan nainen riuhtaisi peiton yltäni.

”Kas, nukut yhä alasti”, Taila sanoi pilkallisesti. ”Varo, ettet vilustu. Syksy tekee jo tuloaan.”

Hyppäsin kiukkuisena pystyyn ja huusin: ”Hyvä on! Minä tulen! Mutta tämän on parempi olla todella tärkeää!”

Nainen vain hymyili, kun pujotin paidan ylleni. Tunsin hänen katseensa vartalollani. ”Narak-parka, taisi olla miellyttävä uni.”

”Itse asiassa kyllä”, sanoin tajuamatta vihjettä.

”Kaikesta päätellen”, Taila sanoi nauraen ja katosi ovesta ulos. Vetäessäni housut jalkaani ymmärsin, mitä hän tarkoitti. Tunsin punan leviävän kasvoilleni. Kiehuin häpeästä ja raivosta.

”Julkea nainen”, huusin, otin jouseni ja ryntäsin hänen peräänsä.

Seurasin Tailan viiltoja ja leikkauksia. Hän oli tehnyt niitä niin harvakseltaan, että vain harjaantunut silmä saattoi löytää ne. Siinä oli taas yksi, nuoren pihlajan kyljessä. Merkki oli sama, jonka olin nähnyt jo monta kertaa: kolmio, jonka läpi kulki viiva. *Vaara*. Usein merkin alle tehtiin kuvaus vaaran laadusta, mutta Taila ei ollut niitä tehnyt. Tarpeettomiahan ne olivat, tiesimme molemmat mistä oli kyse.

Työnjako oli ollut selkeä. Minä, Taila, Javek ja pari muuta metsästäjää etsimme miehen ja tappaisimme hänet sillä aikaa kun muut metsästäjät vartioisivat kylää. En ollut halunnut liikkua yksin ja siksi olin ehdottanut, että matkaan lähetettäisiin enemmän miehiä ja että kaikki jäljitys

tehtäisiin pareittain. Kyläneuvosto oli ollut kuitenkin sitä mieltä, että löytäisimme miehen nopeammin, jos kaikki jäljittäjät kulkisivat yksin. Ilmeisesti se pelkäsi lähettää enemmän väkeä, koska uskoi kylän ympärillä liikkuvan vielä jotakin luonnotonta. Koska emme saaneet liikkua yhdessä, päätimme liikkua ainakin suhteellisen lähellä toisiamme, jotta ehtisimme hädän tullen toistemme avuksi. Kiitin onnani, että Taila kulki lähimpänä minua. Vaikka hän olikin varsinainen riesa kylässä, jäljittäjänä hän oli parempi kuin kukaan muu.

Kolmen sadepäivän jälkeen pilviverho oli jälleen auennut, ja nyt ilta-auringon viime säteet tunkeutuivat puiden lehvistöjen läpi. Ilmassa oli kostean mullan ja puoliksi mädäntyneiden lehtien haju.

Kuljin eteenpäin, ja märät lehdet pyyhkivät kasvojani ja vaatteitani. Nyt oli vielä lämmin, mutta yöstä saattaisi tulla kylmä. Onneksi olin ymmärtänyt ottaa paksun villahuovan mukaan. Nopeutin kulkuani, sillä minun oli päästävä perille ennen kuin tulisi pimeää. Silloin en näkisi enää viiltoja ilman soihdua, ja soihdun valo taas saattaisi minut suureen vaaraan.

Pysähdyin. Näinkö jossain viillon? Katsoin tarkasti ympärilleni, ja lopulta huomasin sen erään paksun männyn kyljessä. Kolmio ja viiva, ja niiden alapuolella kahden kaaren sisään piirretty kolmio, jonka yksi kärki osoitti alaspäin. Sydäntäni kylmäsi, vaikka tiesin, että juuri tuota merkkiä olin etsinyt. Taila oli löytänyt hänet. Siirryin hiljaa männyn suojaan ja tuijotin hämartyvään metsään. Hetken tähysteltyäni huomasin, että puun luota ehkä kaksikymmentä metriä etuvasemmalle oli pieni aukio ja siellä nuotiopaikka. En nähnyt miestä missään. Käärin huovan ympärilleni ja pohdin mitä tehdä. Taila oli luultavasti lähtenyt hakemaan muita jäljittäjiä. Olimme sopineet, ettei kukaan kävisi miehen kimppuun yksin, vaan hyökkäisimme yhdessä. Jäin odottamaan kuten oli sovittu, mutta toivoin, että muut eivät ehtisi paikalle ennen tappajaa. Syy oli hyvin yksinkertainen.

Halusin hänen kuolevan minun nuolestani.

Minun ei tarvinnut istuskella kauan, kun aloin kuulla askelia ja oksien räsähtelyä. Äänet lähestyivät, ja yhtäkkiä mies ilmestyi pensaikosta. Hän vihelteli yksinkertaista melodiaa ja alkoi heti häärätä nuotion luona. Vilkaisin ympärilleni, muita ei näkynyt. Hyvä. Hän olisi yksin minun.

Suljin silmäni. Aukaisin ne. Nyt olisi aika.

Asetin nuolen jännteelle. *Käteni on kylän vakain.* Pystyn jännittämään pitkäjousta pitempään kuin kukaan muu ja ampumaan silti tarkasti. Mutta pystyisinkö siihen nyt, mietin. Olin metsästäjä, en salamurhaaja. Käteni tärisivät enemmän kuin koskaan, ja jousen paino väsytti käsiäni niin, että nuolen nostaminen jännteelle tuntui kivenlohkareen siirtelyltä. Lopulta onnistuin yrityksessäni, tähtäsin ja jännitin nuolen. Katsoin kuinka hän kaivoi pientä kuoppaa nuotion sydämeen. Mies oli ilmeisesti aikeissa tehdä ruokaa. Käteni vapisivat. Melkein tunsin hänen sydämensä sykkeen, sen rauhallisen tahdin. Kuvitelmia, sanoin itselleni. Rauhoitu.

Mutta en ollut koskaan ennen tappanut ihmistä, vain eläimiä. Metsästäjä, en salamurhaaja, ajattelin uudestaan. Hikinoro ilmestyi yllättäen silmäkulmaani, valui alas ja sumensi näköni. Älähdin hiljaa. Minun oli pakko laskea jousi alas ja pyyhkiä silmäni. Ei hän ansaitse elää, hän tappoi kaksoset manauksillaan. Ei sinun tarvitse tuntee syyllisyyttä hänen tappamisestaan. Ammu nyt vain.

Ei vielä. Vaikka minun tekikin mieli tappaa hänet, jokin käski minun odottaa. Jotain voisi tapahtua. *Oletko hullu,* kuului saman tien huuto pääni sisältä. *Sinun pitää päästä pois metsästä ennen pimeää, ja tiedät sen. Anna muiden hoitaa tappaminen, jos et itse pysty.* Tukahdutin äänen vastaten sille, että miehelle oli annettava mahdollisuus. Ehkä mitään ei tapahtuisi, ehkä Nekkamin poika oli nähnyt vain harhoja. Oli ollut hämärää ja kun pelko saa vallan, pimeässä voi nähdä mitä tahansa. Joku osa minusta yritti väittää vastaan, mutta en kuunnellut. Sydän rinnassani jyskytti kuin ansassa räpikävä lintu. Rauhoitu, sanoin itselleni. Muuten tästä ei tulisi mitään.

Avasin silmäni. Taivaanranta oli himmennyt ja päivän äänet olivat väistymässä yön äänien tieltä. Mutta juuri sillä hetkellä oli aivan hiljaista, aivan kuin meneillään olisi ollut vahdinvaihto. Istuin yhä suuren havupuun varjossa, ja olin niin vaiti kuin kykenin, tarkkailin saalistani ja odotin. Vihdoin yö täyttyi äänistä; iltasirkat aloittivat sirityksensä, jossain petolintu lehahti ilmaan ja kuulin tulikärpästen surisevan lähistöllä.

Vaihdoin asentoa, mutta niin hitaasti, ettei ääniä pääsnyt kuulumaan. Katsoin häntä, kun hän istui nuotion äärellä ja teki ruokaa. Hän näytti niin kovin rauhalliselta, niin vaarattomalta. Mietin jälleen, oliko kyläneuvosto voinut erehtyä, mutta sitten hiljainen tuulenvire toi minulle hänen hajunsa ja värähdin inhosta. Imelä, mädäntynyt haju. Herättäjän löyhkä. Puristin jousta tiukemmin kädessäni ja asetin nuoliviineni nojaamaan puuta vasten. Mesa, tai mikä ikinä hänen nimensä olikaan, vihelteli taas, tällä kertaa haikeaa, alakuloista sävelmää, jonka muistin hyvin lapsuudestani. En voinut olla miettimättä, kuinka hyvin laulu sopikaan häneen.

*Hän oli vain sieluton murhamies
tappoi perhosiä,
jotka lensivät liian lähelle.
Hän repi niiltä siivet
ja heitti ne nuotionsa tuleen.*

*Minä katselin hänen tekojaan
kai liian pitkään
Poltin vain silmäni,
katsoessani liekkien
hehkuvaan loisteeseen.*

Ja nyt minä olin tässä, polttamassa silmiäni. Silmäni kostuivat, kun muistin miltä kaksospojat olivat näyttäneet. He näyttivät siltä kuin heidät olisi raavittu auki... ihmisen kynsillä. Ja heidän sisäelimensä oli heitetty ympäriinsä. Jopa Tailan ainainen hymy oli vaihtunut inhoon ja kuvotukseen. Syyllistä ei ollut kauan tarvinnut etsiä. Pojat olivat löytyneet kuolleina samana iltana, kun tuo nuotion ääressä viheltelevä mies oli lähtenyt kylästä.

Hän tuli idästä, ja oli pitkiin aikoihin ensimmäinen matkaaja, joka kulki kylämme läpi. Hän oli esitellyt itsensä Mesaksi ja kertonut olevansa matkalla Kiilamaihin. Hän pyysi saada levähtää kylässämme. Ruonan ja yönsijan hän maksoi jännittävillä ja hurjilla tarinoilla, joita kertoi illan pimetessä ja joista etenkin lapset olivat haltioissaan. Se varmaan oli ollut tarkoituskina. Hän vietti muutaman päivän kylässä ja kun hän lopulta lähti, hän oli onnistunut jotenkin houkuttelemaan kaksoset mukaansa.

Pimeys metsässä syventyi ja kääriytyi ympärilleni kuin kiihkeä neitsyt. Näin pelon kurottavan kouraansa jostain, mutta näpäytin sitä sormille ja se katosi vihaisena takaisin metsän kätköihin vannaen kostoja ja odottaen uutta tilaisuutta hyökätä kimppuuni.

Mesa söi jo ruokaansa. Paistetun linnun tuoksu tuntui sieraimissani, mutta edes se ei kyennyt peittämään alleen hänen kuvottavaa löyhkäänsä. Hän haisi pahemmalta kuin mätänevä ruumis. Ehkä hän oli voimistunut syötyään lasten sydämet tai mitä ikinä hän nyt niille olikaan tehnyt. Mesa virnisti itsekseen, ja näin kuinka liekit heijastuivat hänen silmistään.

On pakko tappaa hänet nyt ennen kuin pelko palaa tai pimeydestä käy kimppuuni jotain vielä hirveämpää, ajattelin. Ehdin juuri nostaa nuolen maasta, kun kuulin nuotion luota ääniä ja käännin katsomaan. Mesan vieressä seiso joku. En saanut hahmosta kunnolla selvää, koska se oli valopiirin ulkopuolella. Mutta nyt haju oli valtavan voimakas. Kuulin Mesan sanovan hahmolle jotakin, mutta en erottanut sanoja. Hän lopetti puheensa, ja he olivat molemmat hiljaa. Kuka oli tuo henkilö?

Yritin liikkua vähän sivummalle nähdäkseni vieraan

paremmin, mutta turhaan. Hahmo huojui nuotion äärellä kuin varjo astumatta yhtään askelta. Sen liikkeet näyttivät luonnottomilta ja jäykiltä, elottomilta. Vasta sitten tajusin mistä oli kyse, ja huusin melkein ääneen hidasälyisyyttäni.

Kaksi kaarta ja kolmio. *Vainajia.*

Luulin, että Taila oli tarkoittanut viillollaan Mesan leiripaikkaa. En edes tullut ajatelleeksi, että hän olisi tarkoittanut levottomia vainajia. Typerys, ärähdin mielessäni, mistä oikein luulit nimen herättäjä tulevan? Olisit ampunut kun oli vielä mahdollisuus. Nyt on liian myöhäistä.

Ei ole, ei ole vielä, vakuuttelin itsekseni ja viritin jouseni nopeasti. Mesa oli noussut seisomaan. Tähtäsin päähän. Se tappaisi varmasti. Hän katsoi minun suuntaani. Miksi? Kuuliko hän minun liikkuvan? En välittänyt. Ammuin.

Laukaistessani nuolen jokin osui minuun. En ehtinyt nähdä, minne nuoli lensi, mutta kuulin Mesan karjaisevan tuskasta. Yritin nousta pystyyn, mutta jotakin oli päälläni, ja sieraimeni täyttyivät mädän lihan hajusta. Potkaisin ruumiin päältäni, taistelin kuvotusta vastaan ja kompuroin ylös. Se tarttui jalkaani ja näin ilkeän loisteen sen silmäkuopissa. Hetkeäkään miettimättä vedin käsikirveen vyöltäni ja löin minua pitelevän käden poikki. Kuului ällöttävä, maiskahtava ääni, kun käsi irtosi ja katosi pensaikon sekaan. Paniikki sai minusta vallan, ja lähdin juoksemaan pimeään. En nähnyt mitään, sillä olin tuijottanut liian kauan nuotioon.

Typerys, haukuin taas itseäni, ja juoksin kompuroiden eteenpäin. Kaatuilin vähän väliä ja tunsin sydämen jyskeen korvissani. Se oli kuin sotarumpu. Kuin perääntymiskäskey. Kuin... Yhtäkkiä sivultani kuului huokauksia ja ääntelyä. Peräännyin hitaasti vasemmalle ja liikuin niin hiljaa kuin vain osasin. Pystyivätköhän ne haistamaan eläviä? Sitten sydämeni lähes pysähtyi. Keskeltä pimeyttä ilmestyi eteeni lähes kaksimetrisen, puoliksi mädäntynyt jonkinlainen soturin raato. Osoitin sitä kirveelläni ja huusin: ”Älä tule lähemmäs.”

En uskonut sen edes ymmärtävän mitä sanoin, mutta minun oli pakko sanoa jotain, etten olisi jähmettynyt pelosta. Yllätyksekseni ruumis pysähtyi hetkeksi, ja näin kuinka sen silmät kiilsivät vihasta. Sitten se nosti vyöltään pitkän, suorateräisen miekan ja astui askelen eteenpäin. Olin oivallinen metsästäjä, mutta surkea taistelija. Häviäisin varmasti.

Epätoivo lainasi minulle voimia, ja lähdin raivoisaan hyökkäykseen. Kirveeni upposi ruumiin olkapäähän, mutta vainaja itse ei liikahtanutkaan. Sen sijaan se paiskasi minut maahan vapaalla kädellään. Sitten se kohotti hitaasti miekkansa ylös. Ruumiin sormet olivat jäykät eikä se pystynyt kunnolla iskemään minua. Eikä sen tarvinnutkaan. Riitti, että se vain pudottaisi miekan terä edellä vatsaani ja olisin kuollut. Voisin ehkä väistää, mutta turhaahan se olisi. Isäukko sanoi aina, että kun kohtalo oli varma, sitä kuuli

harmaan tuulen laulun, ja minusta tuntui, että kuulin sen juuri nyt.

Suljin silmäni.

”Älä”, kuiskasi voimaton ääni jostakin pimeästä. ”Älä tapa häntä.”

Ruumis kääntyi ympäri kohdatakseen puhujan. En nähnyt sen takaa mitään. Hetken aikaa oli hiljaista, ja sitten yhtäkkiä jonkun kädet kietoutuivat soturin ympärille. En heti tajunnut mitä tapahtui, mutta sitten oivalsin. Joku halasi ruumista. Pitkään ja hartaasti. Taila? Javek? Olivatko he ehtineet ajoissa paikalle? Hämmästys sai yliotteen pelostani. Lopulta halaa ja irrotti otteensa ruumiista ja astui esiin. Mesa.

Samassa kauhu palasi.

Nuoleni töröttötti hänen vatsastaan, ja suusta vuosi verta. Hänen katseensa oli lämmin, mutta kasvojen ilme kertoi kivun aiheuttamasta tuskasta. Ammuin ohi. Epäonnistuin.

”Sinä olet kylästä”, hän sanoi ääni rohisten. ”Miksi yritit tappaa minut?”

En tahtonut saada sanaa suustani, mutta lopulta sähähdin: ”Lapset. Sinä tapoit heidät. Revit heidät kappaleiksi ja heitit jokeen. Sinä ja sinun kuolleeti. Kirottu herättäjä!” Yllätyin äänessäni olevaa terävyyttä ja vihaa.

”Mikset anna vainajien tappaa minuakin?” sylkäisin vielä suustani.

Hän yritti vastata, mutta samassa verta pulpahti suusta, ja hän alkoi yskiä. Hetken päästä hän sai sanotuksi:

”Unohdetut. Heillä ei ole rauhaa.” Hän osoitti kuolleita, ja sitten yskiminen alkoi taas.

”Mitä?” kysyin hämmästyneenä ja katselin ympärilläni. Säpsähdin, kun huomasin, että läheisyyteemme oli kerääntynyt ainakin kahdeksan ruumista. Kaikkien silmäkuopat kiiluivat hopeisina.

Kuin arvaten ajatukseni Mesa lausahti: ”Ei se ole vihaa.” Hän kakoi hetken ja tarttui erästä kuollutta olkapäähästä. ”Se on pelkoa unohduksesta, ikuisesta yksinolosta. En tiedä, mitä he tuntevat, mutta minä kutsun sitä yksinäisyyden raivoksi.”

Katsoin kuolleita uudelleen. Annoin katseeni kiertää hitaasti ruumiista toiseen. Näin vain vihaa ja raivoa. Vihaa, inhoa ja raivoa. Vai oliko se sitä? Mitä minä tiesin kuolleiden katseista, enhän minä nähnyt muuta kuin mädäntyneitä silmiä ja tyhjiä silmäkuoppia. Hiljaisia silmiä. Sellaisia en ollut koskaan nähnyt. Yhtäkkiä erään pienen luurangon silmäkuopassa kävi himmeä pilkahdus, himmeä. Kyynel, ajattelin. Mutta ei vihaa.

”Minä muistan heitä. Nostan heidät pois unohduksesta, etteivät he jäisi yksin. Sillä kukaan ei ansaitse ikuista yksinäisyyttä.” Mesa nojasi hetken aikaa puuhun, haukkoi henkeään ja käveli sitten yhden ruumiin luokse, joka huojui edestakaisin. Hän halasi ruumista ja sanoi: ”Minä hautaan

sinut. Minä muistan sinua.”

Värähdin inhosta, kun katsoin tätä toimitusta.

Mädäntyneitä vaatteiden riekaleita ja jotain mikä oli joskus saattanut olla lihaa, tarttui Mesan vaatteisiin. Hän ei välittänyt, vaan siirtyi seuraavan ruumiin luokse ja sitä seuraavan, kunnes oli tehnyt toimituksen kaikille ruumiille. Yksikään niistä ei tehnyt mitään hyökätäkseen kimppeemme. Mesa katsahti minuun ja kehotti tulemaan perässään. Minä seurasin kuuliaisena. Raivoni oli vaihtumassa johonkin muuhun. Suruun, myötätuntoon vai kenties inhoon, en osannut sanoa.

Hän johdatti meidät nuotiopaikalleen ja kuolleet seurasivat meitä. Mesa osoitti minulle lapiota ja sanoi: ”Kaiva heille haudat. Minä en kykene.”

Yritin vastustella, mutta Mesa totesi kylmästi: ”Jos et tee niin kuin sanon, he tappavat sinut. Repivät sinut vain hajalle niin kuin kotka pääskysen. He eivät tee sitä pahuuttaan, vaan siksi, etteivät he ymmärrä enää ihmisten—” Lause jäi kesken ja hän lysähti huovalleen. Olin aikeissa ruveta hoitamaan hänen haavaansa, mutta kun lähdin liikkumaan Mesaa kohti, kuolleet alkoivat huojua levottomasti.

Vilkaisin vainajia, epäröin hetken, mutta otin sitten lapion käteeni ja aloin kaivaa. Mesa pärjätköön omillaan, haava ei kuitenkaan ollut kuolettava. Osuma oli tullut suhteellisen alas vatsaan, verta ei juuri vuotanut, eikä nuoli näyttänyt edes uponneen syvälle.

Maa oli pehmeää, ja kuoppa syntyi helposti. Minä kaivoin ja kaivoin haudan toisensa jälkeen ja kaiken aikaa he tuijottivat minua odottavasti, ehkä lempeästi. Kun sain viimeisen haudan valmiiksi, aamu sarasti jo ja maailma alkoi saada värejänsä takaisin. Pyyhin hikeä otsaltani ja odotin, että he laskeutuisivat hautoihinsa, mutta sen sijaan he kävelivät luokseni hitaasti, edelleen huojuen. Aamun valossa heidän rужoutensa tuli esiin vielä selvemmin. Hapertuneita paidan riekaleita, mustuneita kudoksia ja kuivettuneita lihaksia. Tai vain pelkkää luuta.

He astuivat eteeni yksi kerrallaan, enkä tiennyt mitä tehdä. Katsoin Mesaan avun tarpeessa, mutta hän makasi yhä huovallaan liikkumattomana kuin kivipaasi. Olin kauhuissani – tappaisivatko he minut silti? Halusivatko he minutkin mukaansa? Kirottu olkoon kohottaja, kirottu Mesa, kirot—

Mutta kukaan heistä ei tehnyt mitään. Vain odottivat. Ja odottivat. Huusin heille, että he menisivät hautoihinsa, että he laskeutuisivat lepoon, että he jättäisivät elävien maailman. Että he jättäisivät minut rauhaan. Mutta he vain odottivat. Tuijottivat minua kuin lapset, jotka eivät uskalla käydä nukkumaan. Odottivat, että äiti tulisi kertomaan iltasadun ja peittelisi heidät täkillä. Mutta ehkä siitä olikin kyse, ajattelin viimein. Ehkä juuri sitä he kaipaivat.

Heitin lapion maahan ja halasin varovaisesti lähinnä

minua olevaa vainajaa. Sen tunkkainen ja makea löyhyä täytti sieraimeni ja minua oksetti. Tunsin kuinka ruumiin pinnasta irtosi jotakin tahmaista, mikä tarttui sormiini. Työnsin inhoni sivuun ja mumisin jotakin sentapaista kuin ”et ole yksin enää”. Silloin vihdoin tapahtui jotain. Ruumis alkoi liikkua yhtä hautaa kohti ja rojahti sinne päästään samalla epämiellyttävän rusahtelevan äännähdyksen. Seuraava ruumis tuli luokseni ja toistin sille ensimmäiselle tekemäni asian. Vaikutus oli sama. Halasin jokaista ruumista vuorotellen ja jostain syystä minua alkoi itkettää. En tiedä, oliko se kauhua vai surua kuolleita kohtaan.

Viimeisenä luokseni saapui ruumis, joka oli ollut vähällä tappaa minut. Sen kävely oli jäykkää ja kasvojen mädäntynyt liha peitti kalloa enää osittain. Jotenkin vaistosin, että hän pelkäsi minua. Ennen kuin ehdin ajatella yhtään enempää, hätkähdin ruumiista lähtevää ääntä.

”Ghhhhhhiiii-iiingghhh-ghhhiiiiinnnggg”, se sanoi, nosti toisen kätensä ylös ja osoitti itseään sormella. Hetkeksi aikaa unohdin kaikki pelkoni yrittäessäni saada selvää, mitä se sanoi. Ruumis piti hetken tauon ja toisti sanomansa, mutta sen kurkun lihakset olivat niin tuhoutuneet, etten saanut mitään selvää. Pudistin vain päätäni.

Ruumiin ääntely alkoi kiihtyä, se oli selvästi huolissaan jostakin. Mutta mistä? Katsoin sitä tarkemmin. Ruumis oli mädäntyneenäkin valtava, lähes kaksimetrinen ja sen päällä olevat vaatteiden jäänteet olivat paksua, kovetettua nahkaa. Kaulan ympärillä oli roikkui yksinkertainen koru, jossa oli aaltomainen kohokuvio. En ollut ikinä nähnyt sellaista kenelläkään. *Rautaa*. Kenellä oli varaa pitää rautaista koru? Olisiko voinut olla...

Tietenkin. *Kinkin*. Orjasoturi. He kuljettivat orjia kauppiaiden puolesta. Omasta mielestään he olivat vain tavarantoimittajia, eivät mitään muuta. Minä olin kuvitellut, että koko ammattikunta katosi sen jälkeen, kun käskynhaltija Semiam oli kieltänyt orjakaupan. Tunsin vastenmielisyyttä – vihasin orjuutta yhtä paljon kuin kuka tahansa lähikylien asukkaista. Lähes jokainen oli joskus menettänyt jonkun läheisen orjakauppiaille.

Katsoin ruumista uudelleen. Se pelkäsi, etten minä vapauttaisikaan sitä nyt, kun tiesin, mikä se oli ja mitä se oli tehnyt. En koskaan uskonut, että syyllisyys voisi painaa kuolleita. Silti, en halunnut... *Katso häntä, puoliksi mätä ruumis, hylkiö kuolleittenkin keskuudessa. Ikuisesti. Kuka ansaitsee sellaista? Ei kukaan.*

Ei niin.

Otin askelen lähemmäs soturia ja halasin sitä hieman varovaisemmin kuin muita. Ehkä pelkäsin, että se yrittäisi tappaa minut uudestaan. Yhtäkkiä tunsin ruumiin kätet kyljilläni. Pelästyin, kunnes tajusin, että se yritti halata minua takaisin! Irrottauduin hitaasti syleilystä ja katsoin sitä suoraan silmäkuoppiin. Niiden pimeys vaikutti levolliselta

ja suupielet olivat nousseet ehkä aavistuksen ylöspäin, lähes mahdoton sanoa. Tartuin sitä kädestä ja ohjasin hautaan. Astuessaan haudan reunalle sitä tarttui vyöllään olevaan ruosteiseen miekkaansa ja yritti ojentaa sitä minulle, mutta ei jäykistyneillä sormillaan saanut sitä enää esiin. Nostin sen soturin puolesta ja hämmästyin, miten paljon se painoi. Sekin oli rautaa! Katselin miekan ruosteista pintaa, ja mietin, että huonosta kunnostaan huolimatta sen täytyi olla valtavan arvokas. Ojensin miekan ruumiille ajatellen, että se haluaisi kantaa sitä rinnan päällä niin kuin kuolleilla satureilla on tapana, mutta yllättäen ruumis viittoikin minua pitämään miekan. Sitten se laskeutui haudan pohjalle samalla tavalla kuin muutkin. Pitelin miekkaa kädessäni uskomatta asiaa todeksi – minä olisin pian kylän rikkain mies. Kenelläkään kylässämme ei ollut koskaan ollut hitustakaan rautaa, ja nyt minulla oli taiten tehty miekka. Pyörittelin asetta kädestä toiseen, kunnes lopulta pääsin irti sen lumoista ja peitin haudat.

Kun sain työni päätökseen, asetin jokaisen haudalle kiven ja lausuin pienen muistorunon, jonka äitini oli opettanut minulle ollessani lapsi. Sitten palasin Mesan luokse ja ravisteloin häntä, mutta hän ei herännyt. Tunsin kuinka ihoni pinnalle kertyi hikeä. Käänsin miehen nopeasti ympäri, ja pelkoni kävivät toteen.

Kuollut.

Aamun kajossa näin, että haava ei ollut suuri, mutta toisaalta tiesin hyvin vähän sisäisistä vammoista, sillä en ollut mikään parantaja. Mesa näytti tukehtuneen omaan vereensä. Painoin pääni hänen rinnalleen, kun yhtäkkiä kyynleet tulvivat silmiini ja purskahdin vastentahtoiseen itkuun. Vaikka nauraa minun olisi kai pitänyt. Onnistuinkin siinä, missä halusinkin. ”Narakin nuoli erehtyy harvoin”, kylässä usein sanottiin. Voi kunpa olisin erehtynyt tällä kertaa.

En koskaan saisi tietää, mitä Mesa todella teki. Oliko hän tosiaan vain viaton mies matkalla Kiilamaihin? Mutta miksi hän kulki yksin? Ainoastaan ilvesjuoksijat ja hullut, jotka

halusivat päästä hengestään, kulkivat yksin. Ja miksi hän oli kaivanut ruumiille haudan kaksosten kuolinpaikan lähelle? Mistä hän tiesi, että tähän metsään oli kuollut orjaseurue? Mihin he olivat kuolleet? Milloin?

Päässäni risteilevät kysymykset eivät ottaneet loppuakseen. Ainoastaan yhdestä asiasta olin varma: hän ei ollut herättäjä, kuolleiden kohottaja eikä murhaaja. Tutkin Mesan tavarat, mutta en saanut mitään selville; löysin vaatteiden lisäksi vain vähän kuivamuonaa ja joitakin eläimennahkoja, joille oli kirjoitettu jotain. En osannut lukea muuta kuin metsästäjien viilto- ja leikkuukirjoitusta, joten en osannut sanoa, oliko kyse laskuista, kirjeistä vai mistä. Kun olin tutkinut kaiken, kaivoin vielä haudan Mesalle. Laskettuani hänen ruumiinsa kuoppaan pesin itseni läheisessä purossa, mutta kuolleiden löyhkä ei ottanut lähteäkseen. Mätä, imelä löyhkä. Vaihdoin päälleni repusta löytämäni kuluneen tunikan ja turkiksista tehdyn puoliviitan. Istuin kivelle pohtimaan tilannetta. Sormeilin saamaani miekkaa, mutta sen kosketus ei tuonut enää iloa.

Yhtäkkiä kuulin jonkin suhahtavan pääni vierestä. Nuoli osui vieressäni olevaan mäntyyn.

”Seuraava osuu, herättäjä. Kerro, mitä olet tehnyt Narakille, ja katson ansaitsetko elää.”

Hymyilin kuullessani hänen äänensä. Nousin seisomaan ja etsin naista katseellani, kunnes erotin hänet erään puskan luota. Jousi lepäsi kevyesti hänen reittään vasten, ja uusi nuoli oli jo puolittain jänteellä.

”Laske jousi, Taila. Et löydä täältä muuta kuin minut”, sanoin uupuneesti.

Hän astui esiin. Ruskeat hiukset oli peitetty liinalla. Päällään hänellä oli metsästäjän vaatteet: nahkaliivit, pellavapaita, karkeakankaiset housut ja pehmeät saappaat. Hänen suloiset kasvonsa näyttivät hämmentyneiltä.

”Narak? Sinäkö se olet? Minkä takia sinulla on hänen vaatteensa?” tyttö oli laskenut jousensa alas, mutta sormeili jännettä yhä levottomasti.

”Missä toiset ovat”, kysyin takaisin. ”Luulin, että olit lähtenyt hakemaan muita.” Jostain syystä minua itketti taas, mutta en antanut kyynelten tulla.

”He odottavat jonkin matkan päässä. Javek nyrjäytti nilkkansa eilen, emmekä voineet jättää häntä yksin. Siksi meillä kesti niin kauan. Minä tuloin edeltä.” Hän istahti kivelle ja nojasi jouseensa.

”Sain hänet.”

”Typerys”, hän tiuskaisi. ”Olisit voinut kuolla. Mehän sovimme, että toimimme yhdessä.” Hän oli hetken hiljaa, ja vasta silloin hän huomasi hautakummut.

”Mitä nuo — ovatko nuo hautoja?” hän kysyi hämmästyneenä. Yrittäessäni vastata itku alkoi taas, enkä voinut lopettaa. Hän käveli luokseni.

”Mikä sinun on?” Hän tarttui mullan likaamiin käsiini ja

halasi minua. Tunsin kuinka hän vavahti haistaessaan ihooni tarttuneen kalman hajun, mutta ei silti päästänyt minua syleilystään ennen kuin sain hillittyä itseni. Sitten kerroin hänelle, mitä yöllä oli tapahtunut. Hän kuunteli vakavana eikä keskeyttänyt minua kertaakaan. En muistanut sellaista tapahtuneen koskaan aiemmin. Lopetettuani tarinani istuimme hiljaa.

Lopulta Taila nousi ylös ja sanoi: ”Meidän pitäisi varmaan palata toisten luo. Lupasin palata heti, kun olen tarkistanut tilanteen.” Taila lähti kävelemään kohti aukion reunaa, ja minä lähdin seuraamaan häntä. Äkkiä minulle tuli omituinen olo. Pysähdyin.

”No, mikä on?” Taila kysyi, kun huomasi minun pysähtyneen. Hänen katseensa oli huolestunut, aavistava. Mutta siinä oli muutakin. Jotakin, mitä en ollut nähnyt aiemmin. Katsoin häntä suoraan kasvoihin, mutta hän käänsi katseensa nopeasti pois. Kohti hautoja. Hän ei sanonut mitään, mutta ehdin nähdä vilauksen hänen silmistään. Siitä tässä oli siis kysymys, ajattelin. Miten se oli voinut jäädä minulta huomaamatta aikaisemmin? Se ei kuitenkaan muuttaisi enää mitään. Eilen se olisi vielä —

”Minä en palaa enää kylään”, sanoin äkisti. ”Minun on maksettava velka. Tapoin viattoman miehen.”

Poltin silmäni katsoessani nuotion liekkeihin.

Taila nojautui taaksepäin, kohotti kulmiaan ja sanoi: ”Entä Eelanin kaksoset? Kuka heidät tappoi? Nekkamin poikahan näki...”

”Näki mitä?” puuskahdin. ”Hän näki hahmon pimeässä ja kuvitteli sen olevan Mesa. Ehkä se olikin. Luultavasti kaksosparat joutuivat kuolleiden kynsiin, ja Mesa yritti vain pelastaa heidät.”

Taila vaikenä ja tuijotti jälleen hautoja. Olimme taas hiljaa. Kumpikaan ei osannut oikein sanoa mitään. Lopulta rikoin hiljaisuuden.

”Minä aion jatkaa hänen työtään. Kuulostaa ehkä typerältä tai hullulta. Mutta mitä muutakaan minä voin?” Katsoin naista. Hänen ilmeensä ei kertonut mitään. Hän katsoi taas pois.

”Kauanko kestää ennen kuin olet... maksanut velkasi?”

”En tiedä”, vastasin, sillä en ollut ehtinyt edes miettiä asiaa. ”Mutta mitä pikemmin lähdän, sen parempi.” Tunsin uupumuksen hiipivän ruumiiseeni kun jatkoin: ”Sano... sano heille, että minä olen kuollut. Että kuolin tappaessani herättäjän. He eivät kuitenkaan ymmärtäisi, mitä täällä tapahtui.”

Silloin Taila vihdoinkin kohtasi katseeni, ja näin hänen silmiensä kostuneen. Hän huusi minulle. ”Ja sinäkö kannat kaikkien syyllisyyden! Mikä sinä oikein kuvittelet olevasi?” Ennen kuin ehdin sanoa mitään väliin, hän jatkoi: ”Tajuatko sinä... Etkö sinä tajua...” Sanat loppuivat kesken, ja yllättäen hän säntäsi aukion poikki metsään.

Katsoin hänen peräänsä. Kyllä minä ymmärsin. Paremminkin hän olisi ikinä voinut uskoakaan. Huokaisin ja nousin hitaasti ylös. Keräsin tavarani ja katsahdin kaivamiini hautoihin. Oli parempi lähteä ennen kuin hän palaisi takaisin tai muut saapuisivat. En halunnut tehdä lähdöstäni enää yhtään vaikeampaa.

En katsonut taakseeni. Tiesin Tailan pyyhkivän silmiään pensaikkojen kätkeissä. Jossain kaukana metsän toisella puolella kylä alkaisi heräillä. Pajassaan Ulli takoi uusia pronssiteriä auroja varten vanhan Lannin viihdyttäessä lapsia tarinoillaan, mutta minä en kuullut noita ääniä, ne eivät olleet enää minua varten. Tuulenvire humisi korvissani ja kanto minulle viestiä, jollaista en ollut saanut koskaan aiemmin. Tuulen tanssiessa ympärilläni kykenin melkein kuulemaan kuolleiden kiitoksen ja hiljaisen, suojakseni lausutun rukouksen. ¶

© Alekski Kuutio 2005

Saatesanat novelliin ”Kylän vakain käsi”

Novellin syntyprosessi on vähän hölmö. Koetin keksiä, syystä tai toisesta, erilaisia ja mahdollisimman typeriä supersankareiden nimiä, kun yhtäkkiä mieleeni tuli nimi Hautaaja. Mietin, mitä hän tekisi, mikä hänen syntytarinansa on ja millaisia supervoimia hänellä olisi. Sitten aloin pohdiskella Hautaajan sijoittamista fantasiamaailmaan. Hän olisi mies, joka kulkisi maasta toiseen ja... hautaisi ihmisiä ja eläimiä, rakennuksia ehkä kokonaisia kaupunkejakin. No, ajatusketju eteni ja lopulta mielessäni oli vain siluetti miehestä seisomassa lapion kanssa nuotion ympärillä. Poistin ”sankarilta” supervoimat, ja yllättäen tarina lähtikin kulkemaan aivan toiseen suuntaan kuin olin ajatellut. Hyvä niin.

Halusin tekstissäni lähestyä zombieita, noita epäkuolleita veijareita, vähän toisenlaisella tavalla kuin fantasiassa yleensä on tapana. Olin kirjoittamista aloittaessani kyllästynyt tusinafantasian idioottimaisiin epäkuolleisiin, jotka eivät muuta tee kuin kuolaa elävän lihan perään. Itse asiassa lähtölaukaus tarinani kuolleille lähti pelatessani tietokoneella Planescape: Torment –roolipeliä, jossa kuolleita käsitellään varsin lämpimällä tavalla. Toinen syy, miksi novellissa hiippailee kuolleita, on se, että heidän (tai niiden, kummin vain) avulla oli myös helppo käsitellä kahta itselleni läheistä teemaa, anteeksiantoa ja armahtamista.

Teemoista:

Äsken jo mainittu anteeksianto ja ystävyys toistuvat teksteissäni tiheään. Ystävyys tarjoaa lisäksi mahdollisuuksia käsitellä pettymyksiä, petoksia, onnen hetkiä. Ystävät ja muut läheiset

ovat mielestäni elämän pohja. Tuon pohjan päälle ihmiset kutovat kummallista turva- ja suhdeverkostoa. Tutkin mielelläni sitä, mitä tapahtuu kun jokin verkoista petteä, tai päinvastoin, miten elämän verkosto luodaan.

Myös hulluuden monet kasvot kiehtovat. Hulluudesta saa niin paljon irti, mutta aihe jo valitettavan kulunut. Ennen kuin kajoan aiheeseen, pitäisi keksiä jokin omaperäinen käsittelytapa, jota ei olisi vielä käytetty ziljoona kertaa. Jospa koettaisin lähteä liikkeelle ajatuksesta, että hulluus on ajan sijaan se neljäs ulottuvuus. Saisikohan siitä jotain irti...?

Spefistä:

Toistan varmasti sen, mitä moni ”oikea” kirjailija on vuosien varrella sanonut eli spefi antaa valtavat mahdollisuudet, se ei kahlitse mielikuvitusta. Reaaliproosa pakottaa pysymään todellisuuden rajoissa, mutta spefi se ei estä. Halutessaan kirjoittaja voi käyttää täsmälleen samoja maisemia kuin mainstream –kirjallisuus sillä erotuksella, että joukkoon saa lisätä jotakin hassua: puhuvia eläimiä, kerrostalon kokoisia kukkia, valuvia kallioita, ihan mitä vain mieleen tulee.

Pidän spefistä terminä, sillä sen kenttä on epämääräinen ja rajat pehmeitä. Spefin sisään voi tunkea huoletta maagisen realismin, slipstreamin, uuslumman ja yleisesti ottaen kaiken kirjallisuuden, jossa on edes hitunen jotain outoa. Kartan tarkkoja luokitteluja sen takia, että ne tупpaavat vain nostamaan ihmisissä liikaa ennakkoluuloja tai (väärä) odotuksia kirjojen tai novellien suhteen.

© Alekski Kuutio 2005

Alekski Kuutio

Alekski Kuutio tieteidiskirjoittaja ja sf-aktiivi. Hän on luonut omintakeisen fantasiamaailman, johon hän on sijoittanut useita novelleja. Hän on kirjoittanut kirjallisuusartikkeleita mm. Tähtivaeltaja-lehteen ja novelliartikkeluja Kosmoskynän Kosmiseen Colosseumiin.

Heikki Nevala

ORSON SHANEYN KASVOT

Jos joku joskus sattuiikin poikkeamaan moottoritietä ja ajamaan Mellow Townin halki, hänestä se näytti varmasti juuri siltä, miltä rauhallisen pikkukaupungin tulikin näyttää. Pysähtyneeltä ja hiljaiselta, ehkä aavistuksen itseensä sulkeutuneelta kuten sen kaltaiset pikkukaupungit yleensäkin, mutta kaikesta huolimatta suojaisalta paikalta, jonka aika tuntui jättäneen rauhaan muutama kymmenen vuotta sitten. Mutta he näkivät tietenkin vain kaupungin unenomaisen pinnan, kuten asioihin perehtymättömät vieraat saattoivat keskiajalla nähdä pelkästään rappeutuneiden aatelissukujen loistavat illanvietot, eivät niiden taakse kätkeytyneitä perversioita ja nimetöntä julmuutta.

Sillä Mellow Townissa matkalaiset mieltyivät oitis sen pyökki- ja pajuistutusten runsauteen, niiden rauhoittavaan kuiskinaan iltatuulessa. He eivät tienneet mitään Jerry Baerin matalasta ähinästä hänen kuunnellessaan noiden samojen lehtien suhinaa ja ottaessaan väkisin liikuntarajoitteisen ja puhevikaisen sisarensa aina jokaisena iltana. Matkustavaiset vain nauttivat kaupungin raikkaasta ilmasta ja sen kapeiden katujen kesäisestä tuoksusta aina sateen tai yön kosteuden jälkeen. He ilahtuivat aurinkoisesti hymyilevistä ihmisistä, ja pitivät heidän mukavista asumuksistaan, jotka kaikki näyttivät etäisesti toisiltaan, mutta olivat kuitenkin tarpeeksi erilaisia. He saattoivat jopa ihastella Sharon Manniganin upeaa puutarhaa ja koreaa pihakellaria, missä rouva piti aviomiestään lukittuna (mutta tätä he eivät voineet mitenkään tietää), kiduttaen tätä aina silloin tällöin vuosien varrella omaksi huvikseen — kunnes sitten eräänä jouluna viilsi hä-

nen kurkkunsa katki ja haketti ruumiin joen vietäväksi. Joki oli tietenkin Trenton River, jolla oli vehmaat rannat ja joka virtasi Mellow Townin pohjoisosan läpi. He pitivät varmasti siitäkin, nuo ohikulkijat, ja ainoa asia jota he olisivat saattaneet kummastellen kaupungissa katsoa (jos onnistuivat hänet tapaamaan) oli herra Shaney. Pitkänluinen miekkonen, joka ei juuri koskaan puhunut, ja joka peitti kasvonsa aina mustalla silkkihiinalla. Mutta hänestä he selvisivät vielä tuolloin pelkällä olan kohautuksella. Siihen viimeiseen kesään asti.

Olin yhdentoista, kun Orson Shaneyn tapaus sattui. Se järkytti koko kaupunkia ja lehdet repostelivat sen yksityiskohdilla aikansa, kuten ne olivat tiedottaneet pikkutarkkoja faktoja Sharon Manniganista muutamaa vuotta ennemmin ja Jerry Bauerista vielä sitä aikaisemmin.

Olin edelleen yhdentoista, kun vanhempani päättivät, että meidän olisi parempi muuttaa pois Mellow Townista isäni sisaren luokse New Yorkiin. Tämä johtui kärsimästäni unettomuudesta ja valvetilojen harhaisista painajaisista, jotka olivat saaneet minut muuttumaan kuluneen syksyn ja talven aikana vain tyhjäksi ihmisen muotoiseksi kuoreksi. Olin kolmentoista, kun herra Shaney istutettiin tuoliin ja joku kytki virran päälle. Nyt olen aika paljon vanhempi. Viime talvena hautasin äitini ja sitä edellisenä isäni. Ensimmäinen avioliittoni näyttää väijäämättä ajalehtivan kohti teräviä kiviä. En ole kolmentoista ikävuoteni jälkeen katsonut Mellow Towniin päin, mutta silti se jaksaa muistuttaa minua itsestään aina silloin tällöin. Kun kävelen likaisilla kaduilla sateen jälkeen tai kuulen suurten puiden kuiskaukset tuules-

sa. Tai kiljun unissani, kun Orson Shaney riisuu kasvoiltaan silkkisen naamionsa.

Viimeinen Mellow Townissa asumani kesä ei ollut mitenkään ainutlaatuinen. Se oli kuten ne muutkin. Minä ja naapurini, punahiuksinen Jenny ja Mike, luimme matruusi-anakan seikkailuista yhdessä tai katselimme piirrettyjä televisiosta. Meistä oli hauska leikkiä joella ja samota sen rannoilla. Trenton Riverin savisesta matalikosta Mikekin sitten kerran löysi valkoisen kiiltokivensä (tämä oli erikoista muihin kesiin verrattuna). Se oli kaunis kapistus, josta hänen ja Jennyn välille näytti sen jälkeen kehkeytyvän useasti riitaa, tyttö kun oli varsinainen harakka. Ja toki minäkin tuota kiveä häneltä kadehdin. Mutta pellavahiuksinen Mike piti meitä vastaan pintansa, sillä hän oli kesän kuluessa venähtänyt minua ja Jennyä melkein päätä pidemmäksi.

Sitten lomamme loppui ja koulu alkoi taas, vaikka ei se juurikaan muuttanut elämäämme mitenkään (paitsi äidit ja isät toisinaan patistivat meitä tekemään läksyjämme). Eikä mikään näyttänyt enteilevän alkusyksyn tapahtumien makaberia päätöstä, jonka jälkeen kaikki oli peruuttamattomalla tavalla toisin (mutta niin tuskin koskaan käy). Edelleenkin me aina kyttäsimme herra Shaneytä, joka jokaisena alkuiltana kävi kellontarkasti ostamassa Mellow Townin marketista itselleen maitoa ja pullapitkon, ja torstaisin hänellä oli mukanaan myös muutakin tavaraa kauppakassissaan. Matkallaan hän kulki aina meidän pensasaidalla ja pajuilla reunustettujen kotiemme editse omaansa Carmine Roadin päähän, vanhaan ja valkoiseen puutaloon, jonka yläkerran ikkunat oli visusti suljettu luukuilla, ja jossa oli pylväskuisti ja keinu. Keinussaan istuen Orson Shaney tapasi aina iltaisin poltella tupakan tai kaksi ja ihailla hiipuvaa valoa. Tai tuolloin, koska oli koko kesän korjaillut talonsa hilseilevää maalia, nautti hän kättensä töistä.

Tummanpuhuviin vaatteisiin pukeutuva Orson Shaney oli kummajainen Mellow Townissa, sen lasten pelon, mutta samalla myös kiivaan uteliaisuuden kohde. Hän oli pitkä ja luiseva mies, ikänsä puolesta varmasti jo elämänsä illassa. Ja hän näytti siltä kuin olisi kerjännyt luotia John Waynen aseesta. Lierillinen hattu sen teki. Ja musta silkkiliina, jonka hän oli kietonut kasvojensa peitoksi nenän korkeudelta. Sekä pälyilevät silmät. Ja silloin harvoin kun herra Shaney puhui, hänen äänensä kuulosti kurluttavalta tai siltä kuin hän olisi sylkenyt sanat suustaan. Häntä me tirkistelimme piiloistamme (jotkut Mellow Townin lapsista saattoivat toisinaan huudella hänelle törkeyksiä, mutta yleensä me tyydyimme vain vakoilemaan Shaneyn menemistä). Tämä oli julmaa leikkiä, ja varmasti hän vihasi meitä kaikkia. Eivätkä vanhempammekaan tuosta tavastamme pitäneet, sillä he jaksoivat aina kerta toisensa jälkeen muistuttaa ja kieltää meitä sitä enää jatkamasta.

Mutta ei herra Shaney itse ollut syypää tilaansa. Sotaan

mennessään hän oli ollut kuten kuka tahansa nuori mies, mutta sieltä palattuun — tilanne oli mikä se nyt oli. Vanhempamme kertoivat tämän meille, koska he ajattelivat sen auttavan heidän tarkoituseriään. He lisäsivät vielä, että vaikka toiset aikuiset suhtautuivatkin Orson Shaneyhyn torjuvasti, ei meidän kuulunut ottaa siitä oppia. Moisen tirkistelyn oli syytä loppua tai tulisi yönremmistä. Mutta se oli tietenkin mahdotonta sen jälkeen, kun olimme oppineet hänen kohtalostaan. Sillä tuolloin me aloimme ajatella, miltä Orson Shaney näyttikään ilman naamiotaan, ja kyttäsimme häntä entistä ankarammin, jännittyneinä ja kiihottuneina mahdollisesti luodin repimistä kasvoista. Tai kuten jotkut kaupungin vanhatpiiat juoruilivat, jonkun eksoottisen taudin tai tulehduksen syövyttämästä naamasta. Ja sitten meidän lasten keskuudessa liikkui juttu Sammy Garnerista, pojasta, jonka kuiskittiin kerran nähneen herra Shaneyn ilman silkkihuiviaan. Eräänä päivänä Sammy sitten vain ei ollut enää ilmestynyt kouluun. Jotkut sanoivat, että hänen kasvoilleen oli käynyt samoin kuin Orson Shaneyn kasvoille — tauti oli tarttunut. Toiset puolestaan vain viittasivat Carmine Roadin päässä sijaitsevan talon takapihalla tehtyihin selviin kaivuujälkiin ja nyökyttelivät tietäväisinä päitään (vaikka minä luulenkin, että Sammy Garnerin äiti oli alkoholisti, jonka ongelmien takia poika jossain vaiheessa muutti Kanadaan setänsä luokse. Mutta yhtä kaikki me tutisimme housuissamme ja hameissamme tuijottaessamme tuota kumaraa hahmoa, joka verkkaisesti kulki meidän kotiemme editse.

Sitten, eräänä keskiviikkona, kun koulua oli käyty jo kutakuinkin kuukauden verran, saimme kotitehtäväksemme kirjoittaa aineen äidin tai isän puoleisista isovanhemmistamme (tai jos kukaan heistä ei enää ollut tavoitettavissa, kenestä tahansa valitsemastamme vanhemmasta henkilöstä). Siinä meidän tuli haastatella heitä ja kertoa, miten ja missä he tänä päivänä elivät, ja laittaa sen kaiken paperille. Aikaa annettiin seuraavaan tiistaihin. Kaiken tarkoituksena oli lyhentää meidän ikäistemme ja vanhusten välistä sosiaalista kuilua (äidin kielenopettajamme neiti Wellington oli useinkin mieltynyt sen kaltaisiin hienoihin päämääriin tehtäviä jakaessaan).

Tuona päivänä minä, Mike ja Jenny sitten leikimme koulun jälkeen merirosvoja sillä vielä rakentamattomalla tontilla Carmine Roadin loppupäässä, jonka erotti herra Shaneyn valkoisesta talosta vain rehottava pensasaita ja rehevöitynyt niittykaistale, kun asia tuli puheeksi. Tai oikeastaan Jenny sen sanoi, koska vain hän sai leikkimme roolissa puhua (Jenny oli Black Harryn kaapparitytär ja me hänen alaisuudessaan toimivia mykkiä salamurhaajia, Karibianmeren kauhuja koko sakki). Ja Mike ytyi Jennyn ideaan ja hyppäsi alas laivanamme pitämästämme pyökkivanhuksesta, jossa hän oli ollut tähystämässä herra Shaneyn varalta, tuon inhan merihirviön. He ehdottivat, että tekisin kotitehtäväni juuri hänestä, Orson Shaneystä, koska minulla ei vielä ollut ketään haastateltavaa

valmiina. Tämä oli tavallaan leikkiä ja kiusaa minua kohtaan, koska olin aina ollut porukan jänishousu (mikä oli lähinnä Hendersonien karhukoiran syytä, koska pelkäsin mokomaa elukkaa kuin ruttoa). Ja kiusa tiesi paikkansa, koska minä en pitänyt ollenkaan tuosta maineestani.

Riitahan siitä välillemme syttyi, koska minä väitin suureen ääneen, että varmasti tekisinkin aineeni herra Shaneysta, jos hän vain siihen suostuisi, ja Mike ja Jenny puolestaan väittivät, etten mitenkään voinut moista uskaltaa. Siinä me kaikki uhosimme ja pidimme mekkalaa, ja Mike jopa lupasi antaa minulle kiiltokivensäkin (sen mitä oli Jennyn näpeiltä kaiken kesää haukkana vartioinut), jos sen tekisin, vaikka ei hän lopulta pitänytkään lupaustaan. Ja yhtäkkiä me kaikki kuulimme jonkun kahisevan niittykaistaleella aivan lähellämme ja työntyvän seuraavassa hetkessä pensasaidan aukosta läpi. Säikähdimme puolikuoliaiksi, koska luulimme tulijan olevan herra Shaney itse, joka oli kuullut mekastuksemme ja päässyt aivan selkämme taakse vahdin silmän välttäessä. Ja ennen kuin ehtisimme mitään tekemään, hän syöksyisi kimppuumme ja nappaisi meidät ja kaivaisi talonsa takapihalle kuten sen onnettoman pojan, Sammy Garnerin. Mutta onneksi tulija olikin vain rouva Websterin kesy kolkissa, joka asui aivan siinä lähellä. Siitä huolimatta me kaikki juoksimme pää kolmantena jalkana koteihimme ja merirosvoleikit saivat jäädä tuolta päivältä.

Mutta jotain tuosta kinastelustamme jäi minulle hampaankoloon. Sillä kun me taas seuraavana päivänä vakoilimme Orson Shaneyta hänen kauppareissullaan, minä hyppäsin Jennyn ja Miken tyrmistykseksi esiin piilostamme ja esitin herra Shaneylle kotitehtäväni liittyvän asiani — vaikka ääneni särähtikin pelosta, kun kysyin antaisiko hän minulle haastattelun. Herra Shaney seisautui kannoilleen aivan eteeni ja kummastuneet rypyt syvenivät hänen otsallaan. Hän näytti kuin arvioivan minua, lihani kelpoisuutta, ja tuolla hetkellä, kun haistoin inhottavan hammaskiven hajun joka tunki mustan silkkihuivin läpi nenääni, näin hänen harmaissa silmissään jotain, mikä sai kylmät aallot kulkemaan lävitsemi. Mutta sitten Shaney vain jatkoi matkaansa, sanaakaan sanomatta. Ja kun Mike alkoi nauraa pensasaidan takana, Shaney vain huutaa sopotti meihin päin kääntymättä: ”Saatanan kakarat!” ja meni menojaan. Kun seuraavana päivänä uusin kysymykseni tuolle tummanpuhuvalla miekkoselle, hän kiristi kävelytahtiaan, eikä edes välittänyt Jennyn tai Miken tirskahtelusta. Ja vasta lauantaina iltapäivällä sain tulosta aikaan, kun uskaltauduin Carmine Roadin päässä sijaitsevan valkoisen talon pylväskuistille.

Pitkän aikaa tumma varjo näytti kuin tuijottavan minua ulko-oven ikkunan verhon raosta, ja koska en tehnyt elettäkään lähteäkseni pois, herra Shaney avasi talonsa kitisevän oven.

”Mitä sinä täältä haet, nulikka?” Orson Shaney kysyi kuis-

katun ja solmi mustaa silkkihiinaa niskansa taakse. Hänellä oli yllään valkoinen paita ja mustat, karkeasta kankaasta valmistetut housut.

Esittelin itseni kohteliaasti ja toistin jälleen asiani.

”Maggien poikako?”

Herra Shaney näytti tuijottavan minua jotenkin halveksuvasti, mutta minä nyökkäsin. En varmasti tiedä, aikoiko hän vain sulkea oven nenäni edestä — ainakin se aluksi siltä näytti — tai mikä mahdollisesti sai hänet sitten muuttamaan mielensä.

”Miten imartelevaa sinulta”, hän sanoi kuivasti ja tuijotti hetken Carmine Roadille. ”Valita minut kotitehtäväsi keskushenkilöksi.” Ja herra Shaney päästi minut sisälle taloonsa.

Me teimme pienen kierroksen ummehtuneelta tuoksuvis- sa huoneissa ja minä esitin Orson Shaneylle niitä kysymyksiä, mitä äidinkielenopettajamme neiti Wellington oli meitä neuvonut esittämään. Kiertokäynnin aikana sain selville, että Shaney oli ilmeisen innokas lukija. Hänellä oli alakerran yhdessä huoneessa suuri kirjahylly, jossa oli paljon filosofiaa ja ihmisen fyysistä tai henkistä olemusta käsitteleviä teoksia. Hyllyssä oli myös graniittinen veistos antiikin tarustojen hydran päästä, jonka kuvailinkin aineessani yksityiskohtaisesti ja tarkasti (ja toki mainitsin myös, että Shaneylla oli paljon paksuja opuksia siinä samassa hyllyssä patsaan kanssa, vaikka nämä eivät olleetkaan mielestäni yhtä tärkeitä). Sain tietää myös miksi talon toisen kerroksen ikkunat oli visusti suljettu luukuilla. Herra Shaney piti siellä pimiörtään, jossa kehitti ottamansa valokuvat, ja sen takia me emme voineet juuri silloin mennä sinne katsomaan. Mutta hän näytti minulle joitakin otoksiaan, kauniita kuvia Trenton Riverin rannasta ja oravista ja linnuista. Minä pidin niistä monista aivan oikeasti (vaikka ne olivatkin kaikki mustavalkoisia, ja monet sarjakuvatkin olivat mielestäni lukukelvottomia juuri tuosta samasta syystä). Kun me katselimme kuvia, kosketti herra Shaney hetken olkapäätäni ja hänellä oli kasvoillaan tutkimaton ilme. En tiedä mitä hän tarkoitti, mutta minua alkoi äkkiä paleltamaan, vaikka oli kuumaa ja tunkkaista. Sitten jatkoimme keittiöön.

Keittiön lattialla oli nukkavieru matto, jonka kuitujen värit olivat kuluneet haaleiksi. Kun astuimme matolle, tunsin sen alla kuin jonkun luukun reunukset. Sen täytyi olla kellarin sisäänkäynti, ajattelin, kellarin, missä Shaney säilytti kylmässä hillojaan ja kurkkujaan kuten meillä kotona. Sitten isäntäni siivosi keittiön pöydältä pois muutamia tyhjiä pulloja ja tarjosi minulle lasillisen maitoa ja viipaleen eilisestä pullapitkostaan. Se oli rusinapullapitko, sellainen, mistä en olisi juurikaan välittänyt, mutta kohteliaisuudesta istuin pöydään. Söin hiljaisuudessa ja näykin vehnästäni niin etteivät rusinat olisi joutuneet suuhuni. Herra Shaney istui tuolissa minua vastapäätä ja laittoi tupakaksi. Minä katselin miten hän poltti, imi savukettaan mustan huivinsa läpi ja puhalsi

savun ulos sieraimistaan.

”Mitä tapahtui kasvoillenne, herra Shaney?” sain kysytyksi.

Orson Shaney näpättyi tuhkaa savukkeensa päästä tuhkakuppiin. ”Haluatko kirjoittaa vielä siitäkin?” hän kysyi ja tumpasi vanhan savukkeensa samalla kun kaivoi esiin uuden samanlaisen. ”Tarkoitan, olen jo näyttänyt sinulle taloani ja vastannut pikkukysymyksiisi. Eikö se jo riitä?”

Yritin nieleskellä kuivaa rusinaa alas kylmän maidon avulla.

”Olen ollut enemmän kuin antelias, mutta minä kerron sinulle sitten vielä siitäkin — kun kerran kysyit. Kerron, mitä kasvoilleni tapahtui.”

”Ennen sotaa toimin Henry Brisbanen apulaisena”, Orson Shaney aloitti. ”Häntä voitaneen kaiketi pitää jonkin sortin eläinkätkärimä, sillä Mellow Townin lemmikkihänen käsitteli, ja lampaita ja hevosiakin. Sen tähden minusta tehtiin lääkitäjä sotaan liittyessäni, koska olin jo entuudestaan jotenkin tuttu neulojen sun muiden sen kaltaisten tarpeiden kanssa. Ei sillä minulle ollut väliä, pois minä tuoloin täältä halusin enimmäkseen päästä, niin kuin varmasti sinäkin joskus haluat. Enkä minä sodasta juurikaan tiedä, siten minä yritin toimia kuten olivat minulle opettaneet. Kunnes sitten kerran tykistön kranaatti osui liian lähelle jossain sakemannien juoksuhaudassa. Sen olisi pitänyt räjäyttää pääni hajalle, mutta eipä se räjäyttänyt. Kasvoni se vain repi, joten kaiketi minä sitten lopulta olin aika onnekas”, Shaneyn silmät kapenivat ja se saattoi olla hymyntapainen hänen mustan silkkiliinansa takana. ”Eli se ei ollut luoti, kuten yleensä luullaan. Enkä minä olisi sitä itse ampunut, ja vaikka olisinkin, se olisi kyllä osunut sinne minne sen olisin tarkoittanutkin. Vähiten se on mikään tulehdus, sikäli kuin minä siitä mitään tiedän.”

Sen sanottuaan herra Shaney oikeastaan vaikenen tyystin. Hän vain imi kolmatta savukettaan kuin minua ei olisi ollut lainkaan paikalla. Ymmärsin sen jonkinlaiseksi merkiksi, että nyt minun olisi aika kiittää häntä pullasta ja maidosta ja lähteä tieheni — kuten sitten teinkin.

Tuona iltana purin tietoni Orson Shaneysta paperille sellaisina kuin ne päivällisen vierailuni jäljiltä muistin. Aineestani tuli kokonaista kolme ja puoli sivua pitkä, ja kun äidinkielestä vastaava neiti Wellington palautti ne minulle takaisin noin viikon kuluttua seuraavasta tiistaista, oli hän piirtänyt kukkasen kirjoitelmani arvosanan vierelle. Sillä se oli yksi luokan neljästä parhaasta, enkä minä koskaan saanut niitä parhaimpia arvosanoja. Ja minä luin aineeni ääneen luokan edessä ja he kaikki pitivät siitä, vaikka opettaja hieman vierastikin tekemiäni makaabereja kirjallisia ratkaisuja kertoessani, miten herra Shaneyn kasvoille oli Saksanmaalla käynyt. Ja koulupäivän päätyttyä minä sitten riensin ilosta hehkuen Carmine Roadin päähän, hyviä uutisia kertomaan,

sillä niin merkittävä tapaus mielestäni oli — ja tavallaan Orson Shaneyn ansiota. Ohittaessani pensasaitoja ja pajuja ja pyökkejä tunsin omantuntoni hieman tönivän sydäntäni sen tähden, mitä olimme tuosta kumarasta miehestä puhuneet Jennyn ja Miken kesken häntä vakoillessamme.

Mutta kun saavuin valkoisen talon pylväskuistille, kukaan ei vastannut koputukseeni ja ovikin tuntui olevan lukossa. Yritin nähdä sisään ulko-oven verhoilla peitetyistä ikkunoista, ja onnistuinkin tavoittamaan kuin jotain liikettä ja kuulemaan talosta kuin vaimeita askelia tai lattialankkujen natinaa. Äkkiä tunsin itseni hyvin vihaiseksi, koska herra Shaney ei päästänyt minua sisälle, ei vaikka hän aivan selvästi oli kotosalla ja siten hänen oli täytyntä koputuksenikin kuulua. Ja minähän olin sentään tullut tuomaan hänelle kiitosta! Omantuntoni pistokset tuntuivat valuvan hetkessä kusiseen katujojaan. Hyvä tuuleni oli tiessään, kun harmistuneena istuin kuistin pihakeinuun ja samalla äkkäsin jonkin välkähtävän auringossa seinän ulkonevan laudoituksen välissä. Tutkiessani asiaa tarkemmin löysin hyvin piilotetun naulan, josta riippui avain. Ja tuohon avaimeen alla päin oleva katseeni juuttui pitkäksi toviksi, sillä sen täytyi olla piilossaan vain siltä varalta jos oikea sattuisi hukkaantumaan. Olin joskus aikaisemminkin toiminut hetken mielijohteesta ja tehnyt typeryyksiä. En nytkään ajatellut liikoja, kun sieppasin avaimen naulasta ja käänsin sitä lukossa, palautin sen takaisin paikalleen ja astuin sisälle Shaneyn taloon valmiina julistamaan hänelle uutiset kirjallisesta menestyksestäni.

Mutta herra Shaney ei ollut olohuoneessa kirjojensa parissa, eikä häntä löytynyt muutamasta muustakaan huoneesta tai edes keittiöstä (ainoastaan pöydällä oli hillopurkki ja kellarin lattialuokun peittävä nuhjaantunut matto oli hieman huonosti paikoillaan). Ehkä Shaney olisi pimiössään, ajattelin, ja nousin narisevia lankkuja ja kostealta ja ummehtuneelta tuoksuvaa portaikkoa pitkin yläkertaan. Portaiden päästä löysin oven, joka johti sysimustaan huoneeseen. Hapuilin valokatkaisijaa ja punainen lamppu syttyi katossa. Huoneen ikkunat oli peitetty sisältä pölisevillä huovilla, kuten ne oli ulkoa suljettu luukuilla. Siellä oli myös muutamia pöytiä, joilla säilytettiin suorakulmion muotoisia astioita. Niissä pidettävä, pistävän hajuinen kemikaali oli arvatenkin valokuvien kehittämistä varten, ja niitä sitten roikkuikin huoneen kattoon kiinnitetyissä pyykkinaruissa kuivumassa. Ne esittivät kaikki enimmäkseen eläimiä, lintuja, oravia ja oli muutama kissakin hiipimässä pitkässä heinikossa. Mutta noissa kaikissa kuvissa oli jotakin outoa, kuin ne olisi otettu jonkun pienen ja ahtaan aukon läpi, hyvin läheltä maata, sameiden ja suurten ruohonkorsien ollessa kuvan edessä. Ja sitten siellä oli sellaisiakin kuvia, joista en tiennyt mitä ne varmasti esittivät, mutta joille arvelin pimiön punaisen hehkun jostakin tavoittamattomasta syystä tekevän oikeutta. Ja jotenkin osa noista kuvista toi hämärästi mieleeni piirteitä niistä aikaisem-

mista valokuvista joiden aiheen ymmärsin, niiden linnuista tai oravista tai siitä kissasta, joka hiipi sen niittykaistaleen poikki, joka sijaitti Orson Shaneyn talon ja sen aution tontin välissä. Tontin, jolla minä, Jenny ja Mike olimme monesti leikkineet.

Havahduin kuin jonkinlaisesta horroksesta kuullessani ääniä alakerrasta. Sammutin nopeasti pimiön valot, suljin sen oven ja kiiruhdin portaisiin. Talon autius ja etenkin nuo kummalliset valokuvat olivat saaneet minut hermostumaan. Tunsin itseni kuin tirkistelijäksi ja ajattelin, että ehkä minun ei olisi sittenkään pitänyt omin päin avata ulko-ovea. Jos minua ei kaivattu, niin silloin minua ei vain kaivattu. En tiedä olinko kuvitellut pääseväni ulos asti Orson Shaneyn huomaamatta, mutta niin ei kuitenkaan käynyt. Sillä hän odotti minua portaiden alapäässä valkeassa paidassaan, ohut hiki kimallellen kasvoillaan ja lähes kaljulla pääläellään. Seisahduin kesken rivakan menoni, ja kun katseeni harhaili keittiön suuntaan, näin että lattian nuhjuinen matto oli jälleen suoristettu ja se peitti taas kokonaan kellarin luukun näkyvistä.

”Minä... Ovi oli auki ja ajattelin”, valehtelin. ”Halusin kertoa aineestani ja kiittää... Ja”, jatkoin änkyttämistäni herra Shaneyn tuijottaessa minua harmailla silmillään sillä samalla tavalla kuin silloin ensimmäisellä kerralla, kun olin pysäyttänyt hänet tulemalla esiin piilostani. Minusta tuntui, että tuo tuijotus olisi saanut vaikka kukat lakastumaan.

”Sinä et saa koskaan kertoa kenellekään, mitä yläkerrassa näit!” Shaney kuiskasi ja astui lähemmäs. Saatoin haistaa pistävän hengityksen ja hammaskiven löyhkän. ”Et koskaan!”

Peräännyin askeleen ja Shaney astui askeleen minua kohti. Hän huohotti. Hänen kätensä tärisivät. Äkkiä herra Shaney nosti kätensä niskansa taakse kuin lyödäkseen ja minä pystyin näkemään hänen valkoisen paitansa hihaan kuivuneen suuren, tumman ruosteen värisen tahran. Mutta lyöntiä ei koskaan tullut.

”Maggien poikahan sinä olit...”, hän sihisi, ja nuo sanat tuottivat häneltä kuin tavattomia ponnistuksia. ”Sinä halusit tietää, mitä kasvoilleni tapahtui, nulikka?”

Orson Shaney avasi solmun niskansa takana ja antoi mustan huivin valua syrjään hänen laskiessa kätensä.

Minä tuijotin ja tunsin, miten iltapäivällä nauttimani ruoka halusi takaisin ylös.

Sitten herra Shaney nosti huivin takaisin kasvoilleen, jättäen sen kuitenkin solmimatta ja painaen sitä kädellään siitä kohdasta, jossa oletin hänen suunsa sijaitsevan.

”Minä olin kelvoton lääkintämies”, Shaney sanoi ja hänen äänensä oli kuin kosteaa mutaa. ”Paha. Eikä se ollut kra-naatti, joka kasvoni repi. Tuolloin, sodassa, haavoittuneiden keskellä, irtonaisten raajojen ja amputoitujen käsien ja veren keskellä minä ymmärsin katkettuja asioita itsestäni. Joitakin heistä minä murhasin vain omaksi huvituksekseni. Yhdeltä

silvoim äänijänteet ettei hän huutaisi, ja paljain käsin painoin hänen vatsaansa, kunnes iho antoi periksi. Katselin miten hän kouristeli ja kuoli. Mutta silti, edelleenkin, olin hukassa — en ymmärtänyt — en tiennyt kuka minä olin.” Orson Shaney nojasi seinää vasten ja hänen silmänsä olivat kosteat. ”Sen kranaatin olisi pitänyt räjäyttää pääni irti. Tuhota ja tappaa minut. Mutta niin se ei tehnyt. Minä en loukkaantunut poskeeni sattunutta yhtä naarmua enempiä. Mutta kun makasin juoksuhaudan pohjalla paineallon runtelemana, se tuli luokseni.”

”Mikä tuli luoksesi?” kuiskasin.

”Minä tulin luokseni. Ja ne *muut*. Ja *se* kosketti kasvojeni, sirpaleen tekemää haavaumaa. Sitten *se* oli minussa, päässäni, ja minä tiesin kuka minä olin ja mitä minä halusin. *Se* kalvoi kasvoni. Minä kynsin naarmuani ja *se* söi lihaani kuin punkki. Halusin sen irti! Pois! Repimällä!”

”Luuletko, että se on vieläkin siellä, että se voisi vieläkin...”

Herra Shaney näytti hymyilevän, tai yhtä hyvin se saattoi olla irvistyskin.

”Eivät punkitkaan lähde repimällä. Ja niiden puremat saattavat ajan myötä *tulehtua*”, Shaney kuiskasi entistä kumarampana. ”Ja nyt, Andy, minä luulen, että sinun on aika lähteä”, hän huokaisi. ”Sinun on aika *mennä*.”

Vapisin kohti ovea, ja tarttuessani sen kylmään kahvaan, saatoin kuulla herra Shaneyn vaimeat sanat: ”Muista se poika — Sammy Garner — muista se poika...” Ja ne olivat kuin sopottavaa tai kurluttavaa naurua astuessani toiseksi viimeisen kerran ulos Orson Shaneyn valkoiseksi maalatusta talosta Carmine Roadin päästä.

Polveni tärisivät yhä, kun matkallani kotiin tapasin Jennyn ja Miken. He ihmettelivät missä olin ollut, koska eivät olleet tavanneet minua koulun jälkeen. He kertoivat etsivänsä rouva Websterin kadonnutta kissaa ja pyysivät minua mukaansa. Mutta kasvoni olivat edelleenkin kalpeat kokemastani, ja minä sanoin heille etten voinut oikein hyvin ja että menisin vain suoraan kotiin. En edes Jennylle tai Mikelle kertonut niistä asioista, joita tuona iltapäivänä herra Shaneyn talossa näin, vaikka tapahtumien myöhemmässä valossa minun olisi pitänyt toimia toisin. Minun olisi pitänyt kertoa heille aivan kaikki, tai isälle tai äidille. Mutta tuolloin minä en puhunut siitä. Menin vain kotiini, jossa äitini passitti minut suoraan vuoteeseen, koska todella näytin sairaalta. Hän mittasi kuumeenikin ja oli todella yllättynyt, koska lämpöni oli normaali. Mutta maatessani sängyssäni en vain saanut unta, en vaikka tunsinkin itseni kuolemanväsyneeksi. Vasta sitten, kun kello oli jo pitkällä aamuyön puolella, vaivuin horkkaiseen uneen, joka sekin oli outo ja kummallinen. Sillä tuossa unessani näin Jennyn ja Miken, ja he olivat kumpikin ilman vaatteita, täysin alastomina, kuin jossakin syvässä ja mustassa kuilussa. Ja heidän ihonsa oli aivan valkoinen ja

silmieensä ympärökset mustat, ja Jennyn hiuksiin oli saostunut jotain punaista kuin hänen tukkansa väri olisi alkanut valumaan mutta jähmettynyt sitten paikoilleen. Mutta minä tiesin, että se ei ollut hiusväriä, koska Jenny ei värjännyt hiuksiaan.

Seuraavan päivän sain olla poissa koulusta, sillä aamulla minulla todella oli vähän kuumetta. Iltapäivällä tunsin oloni kuitenkin jo paljon paremmaksi ja äitini antoi minulle luvan käydä Miken tai Jennyn luona ottamassa selvää, mitä koulussa tuona päivänä oli ollut ja mitä tehtäviä olimme saaneet. Mutta Miken luona kukaan ei avannut minulle ovea, ja Jennyn äitikin luuli meidän kaverusten olevan yhdessä, koska tyttöä ei vielä ollut kuulunut (monesti meillä olikin tapanamme juuttua leikkeihimme heti koulupäivän päätyttyä niin, että kotiin tulimme vasta illallisella, josta vanhemmamme yleensä patistivat meidät luudan kanssa läksyjämme lukemaan). Minä kohautin Jennyn äidille olkiani ja kerroin olleeni tämän päivän poissa koulusta, koska olin ollut sairaana, mutta että voin jo nyt paljon paremmin. Ja ehkä Jenny ja Mike olivat Trenton Riverin rannassa etsimässä rouva Websterin kollikissaa.

Mutta en minä löytänyt heitä joen reheviltä rantamilta. Etsiskelin Jennyä ja Mikea suosikkipaikoistamme pitkin Carmine Roadia, siirryin hiljalleen ja vastahakoisesti kohti sen loppua, jossa sijaitsi tuo autio tontti missä tapasimme leikkiä merirosvoja ja muitakin hurjimuksia. Mutta ei heitä ollut sielläkään. Vain yltyvä tuuli kuiski pajujen ja pyökkien oksistoissa, irrotti niistä muutamia kuolleita lehtiä ja sai rehevän niittykaistaleen auringossa paahtuneet heinät suhisemaan. Ja sieltä, pensaidan juurelta, minä nostin käteeni Miken valkoisen kiiltokiven. Äkkiä kauhun aallot ja puistatus kävivät lävitsemi, sillä vasta silloin minä todella ymmärsin herra Shaneyn pimiössä näkemieni valokuvien merkityksen, niiden etualan tirkistysaukon tummat reunukset ja epätarkat ruohonkorret sekä niiden toisten otosten merkityksen, kuvien, joille pimiön punainen hehku teki oikeutta. Ja äkkiä minä voin hurjan pahoin kuvitellessani avattuja lintuja ja oravia ja rouva Websterin kadonnutta kissaa ja kuullessani niityltä saapuvat askeleet. Haistoin inhottavan pistävän löyhkän kuin mätää ja visvaa valuvan lihan. Pahoinvointini yltyi sietämättömäksi, kun yritin pakottaa veltot jalkani toimimaan, mutta kaikki oli jo liian myöhäistä. Ja seuraavassa hetkessä Orson Shaneyn voimakas käsi tarttui minua paitani kauluksesta niin että kuulin neulosten ratkeavan. Minä tuijotin hänen paljaisiin kasvoihinsa ja avasin suuni kirkuakseni keuhkoni pihalle, mutta ääntäkään ei purkautunut ulos kurkustani. Minä vain yökkäilin ja oksensin vatsastani keltaista limaa ja sappinestettä ja kusin housuihini herra Shaneyn raahatessa minut auringossa palaneen niityn poikki valkoiseen taloonsa Carmine Roadin päähän.

Keittiön nuhjuisen maton alla sijaitseva kellarin luukku

oli avoinna, ja sinne Orson Shaney minut paiskasi. Jupisten, kurluttaen ja kuolaten äänellä, josta juuri ja juuri pystyi erotamaan sanoja: ”Saatanan kakara! Se oli ainakin lähellä! *Ohut raja!* Piru sinut nielkään, nulikka! Et olisi koskaan saanut tulla luokseni kysymyksinesi! Milloinkaan sinä et olisi saanut kysyä, mitä tapahtui kasvoilleni! Et koskaan!”

Mutta minulla oli onnea ja minut säästettiin. Enimmäkseen pelastumiseni oli Jennyn äidin ansiota, sillä hän oli huolestunut siten kuten äidit tapaavat huolestua, koska minäkään en ollut tiennyt missä ystäväni olivat. Ja kun hän oli asiaa tarkemmin ajattellut oli hänestä kummallista, etteivät Jenny ja Mike olleet tulleet tervehtimään minua koulun jälkeen. Siten hän oli puolittain pitänyt liikkeitäni ikkunasta silmällä, kun palasin Trenton Riverin rannasta. Ja kun Jennyn äiti oli nähnyt herra Shaneyn kiskovan jotain kokoistani sisälle taloonsa, hän oli viipymättä soittanut sheriffi Wilsonille, joka saapui juuri parahiksi paikalle Orson Shaneyn riisuttua minut alastomaksi kellarikuopassaan ja saatuaan lääketieteelliset instrumenttinsa toimintavalmiiksi.

Ne aiheodisteet, jotka löytyivät yläkerran pimiöstä sekä vielä kehittämättömältä filmiltä herra Shaneyn kameran sisältä, puhumattakaan kuopan hirmunäyistä, riittivät helposti hänen nopeaan tuomitsemiseensa ja teloittamiseensa sähkötuolissa. Mutta ne eivät olleet kellarin kammottavien näkyjen valtakunta, tirkistysaukko ulkomaailmaan kameroineen aivan ruohonkorsien tasolla, Jennyn ja Miken alastomat ja silvotut ruumiit, kuivuneesta verestä punertava ja kokkareinen maallattia tai siemennesteen makea tuoksu, jotka aiheuttivat ne nimettömät painajaiset, joiden takia olen joutunut vierailemaan useilla eri kallonkutistajilla myöhemmässä elämässäni. Se ei ollut mikään niistä, koska tuolloin mieleni oli jo käperynyt sisäänsä ja lukinnut ja sulkenut ovensa, ja vaikka silmäni olivatkin auki kaiken tuon ajan, ne eivät nähneet.

Muuta kuin Orson Shaneyn kasvot. ¶

© Heikki Nevala 2005

Saatesanat novelliin ”Orson Shaneyn kasvot”

Orson Shaneyn kasvojen tapauksessa olin jo pitkään halunnut kirjoittaa nykyaikaan tai lähelle nykyaikaa sijoittuvaa kauhua. Ideana oli yhdistellä erilaisia aineksia: Stephen King ja Clive Barker kohtaavat itse kauhun mestari H. P. Lovecraftin. Mutta tässä ei ollut kuitenkaan tarkoitus vilautella lonkeroita tai jumaluuksia (hulluutta sen sijaan pääsi mukaan). Halusin yhdistää ensimmäisten kirjoittajien ”nykyaikaisen” miljöön Lovecraftin tapaan kertoa asioista niitä varsinaisesti näyttämättä, tämä lähinnä erotuksena Barkerin tai Kingin verisille visioille. Ja viimeinen kappale piti tietenkin kirjoittaa kursivilla, se oli selvää heti alusta asti. (Tosin, viimeinen kappale ei ole enää kursivoitu... se tippui kokonaan pois editoidessani novellia Usvan julkaisua varten.)

Suurin piirteiden tuollaiseen kehykseen syntyi ajatus turmeluneet kasvonsa peittävästä miehestä ja pojasta, joka halusi nähdä tämän mustan silkkihiinan taakse...

Olen kirjoittajana aika intuitiivinen ja novellini syntyvät yleensä sellaisten tapahtumien tai henkilöhahmojen ympärille, jotka tuntuvat omasta mielestäni kiinnostavilta. En siis kovin usein pohdi etukäteen tekstieni mahdollisia teemoja tai sisältykö niihin ehkä jonkinlaista sanomaa. Pyrinkin kirjoittaessani kohti niitä tunnelmia tai kuvia, joita tarina-aihiot minussa herättävät. Olen myös aika suunnitelmallinen

kirjoittaja, haluan miettiä novellin pääpiirteet etukäteen mahdollisimman pitkälle ennen varsinaisen kirjoitusprosessin aloittamista.

Näin jälkikäteen tarkasteltuna teksteistäni kuitenkin paljastuu yhteneviä teemoja. Tällaisia ovat ainakin muutamissa tapauksissa yksinäisyyden ja ulkopuolisuuteen liittyvät aiheet, yhdistettynä tietynlaiseen surumielisyyteen. Myös paheus sen eri ilmenemismuodoissa on monesti esillä. Samoin hulluus, ja miksei rakkauskin. Antisankarit ja pikkupahikset ovat niitä parhaimpia sankareita

Spekulatiivinen fiktio on minulle viihdettä, hauskoja hetkiä, yksi tapa kadota vähäksi aikaa harmaasta arjesta. Olen aina pitänyt spekulatiivisia aineksia sisältävistä tarinoista — kirjoista, elokuvista, sarjakuvista... Ja luultavasti se on yksi syy, miksi minä kirjoitan *sitä*. Osittain spefin kirjoittaminen johtunee myös liian vilkkaasta mielikuvituksesta. Todellisuu-
della on paljon hauskeampi leikkiä, kun sekaan voi heittää spekulatiivisia elementtejä.

© Heikki Nevala 2005

Heikki Nevala

Heikki Nevala on Jyväskylässä asuva tietotekniikan opiskelija. Häneltä on aiemmin julkaistu novellit ”Harmistuksen paluu” (Legolas 2/05) sekä ”Tähtilapset” (Alienisti 2/05).

Hieman vanhemmasta tuotannosta mainittakoon sadunomainen ”Herra Jäärän Päivä”, joka ilmestyi verkkolehti Kalaksikukossa vuonna 2003 (<http://www.iwn.fi/kk/novellit/novellit.htm>).

UUTISIA

Portin kirjoituskilpailun tulokset

Portin kirjoituskilpailun palkinnot jaettiin 12.12.2005 Tampereella. Kilpailu järjestettiin nyt 20. kerran. Voitto ja kahdentuhannen euron pääpalkinto meni tänä vuonna **Jenny Kangasvuolle** novellista ”Aalto nahan alla”.

Jaetulle toiselle sijalle ylsivät **Carita Forsgren** novellilla ”Fyto ja Ygg” ja **Anne Leinonen** novellilla ”Toisinkainen”. Kolmas sija jaettiin myös **Jenny Kangasvuon** ”Yhtä kohtua puoliksi yksin” ja **J.K. Miettisen** ”Eettisiä keinoja” kesken.

Kunniamaininnan saivat **Boris Hurta**, **Tuomo Jäntti**, **Natalia Laurila**, **Hannu Rajaniemi**, **Oskari Rantala**, **A.C. Ross**, **Petri Salin**, **M.G. Soikkeli**, **Timo Surkka** ja **Kari Tossavainen**.

Juhlavuoden tuloslista oli sikäli erikoinen, että kaikki palkinnoille sijoittuneet ovat aiemminkin menestyneet Portin kirjoituskilpailussa vähintään kunniamaininnalle. Useina vuosina kilpailu on tuonut esille kokonaan uusia kirjoittajanimiä, kuten vuonna 2002 voittaneet **Tero Niemen** ja **Anne Salmisen**.

Tuomariston luonnehdintojen mukaan tämän vuoden teemoissa korostui eräänlainen olemus-scifi, sillä erityisesti kärkinovelleissa oli käsitelty oman minuuden ja olemuksen teemaa varioiden. Palkituista teksteistä löytyy tasaisesti kaikkia lajityyppejä, palkituissa on perinteisen science

fictionin lisäksi absurdeja todellisuuksia, kauhua ja fantasiaa.

Tarkempia tietoja ja tuomariston luonnehdintoja novelleista on Portissa 4/2005.

Portille kulttuuripalkinto

Pirkanmaan taidetoimikunta on myöntänyt kulttuuriteko-palkinnon Tampereen science fiction -seuran julkaisemalle Portti-lehdelle ansiokkaasta ja pitkäaikaisesta työstä yhden kotimaisen kirjallisuuden erityisalueen, science fictionin ja fantasian vaalimisessa. Kulttuuritekopalkinto sisälsi kunnia-kirjan ja 1 000 euron palkintosumman.

Babeknabel.fi on uudistunut

Tähtivaeltaja- ja Babeknabel-sivut ovat yhdistyneet. Sivuston ylläpitäjän **Kimmo Lehtosen** mukaan ”yhdistyminen hyödyttää tasapuolisesti molempia osapuolia - Babeknabel saa lisää ajankohtaista sisältöä ja keskustelunaiheita ja Tähtivaeltaja saa interaktiivisuutta.” Babeknabelin keskustelupalsta on erinomainen väylä kotimaisen ja miksei ulkomaisenkin spekulatiivisen fiktion seuraamiseen. Sivusto löytyy osoitteesta <http://www.babeknabel.fi>

USVA 1/2006:N

TEEMANA ON KAUHU

JA LEHTI ILMESTYY HUHTIKUUSSA

HAE OMASI OSOITTEESTA

WWW.USVAZINE.NET